

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

กรกฎาคม 2561

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

กรกฎาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

กรกฎาคม 2561

จีราวดี ศุภวิริยากรณ์. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรม
จิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ปริญญาโท. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท: อาจารย์ ดร.สมบุญ
บุรศิริรักษ์, อาจารย์ เรือเอกดร.อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการและระดับการ
บริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง
วิชาการและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำ
ทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือครู ในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร
จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามมาได้จำนวน 304 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 90.74 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถาม .96 ค่าความเชื่อมั่นการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ
.94 และค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติ
วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารกิจกรรม
จิตสาธารณะ ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ด้านลักษณะการจัดกิจกรรมจิต
สาธารณะ และด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา
น้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร และการ
กำหนดภารกิจ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับสูง ($r = .897$)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านร่วมกันส่งผลต่อการ
บริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้
ร้อยละ 80.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

STUDY OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP ELEMENTS AFFECTING THE
MANAGEMENT OF PUBLIC-MINDED ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOLS
UNDER THE AUTHORITY OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION
SOUTHERN KRUNGTHON GROUP

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

July 2018

Jeeravadee Supawiriyakorn. (2018). **Study Of Instructional Leadership Elements Affecting the Management of Public-Minded Activities In Primary Schools Under the Authority of the Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon Group**. Master's thesis M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Thesis Committee: Dr. Somboon Burasirak, Lieutenant Dr. Apitee Songbundit.

The purposes of this research were 1) to develop the instructional leadership level and level of public-minded administration among school administrators; 2) the relationship between instructional leadership and public-minded administration level of school administrators; and 3) effects on public-minded administration of school administrators under the authority of the Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon Group. The samples consisted of three hundred and thirty-five teachers in the schools under the authority of the Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon Group using stratified random sampling. There were three hundred and four questionnaires collected, which accounted for 90.74% of the total. The instruments used for data collection included a five point-rating scale questionnaire. The IOC was valued from .60 to 1.00 and the level of public-minded administration among school administrators were .96. The relationship between instructional leadership was .94 and the administrative skills among school administrators was .94. The data analysis was performed using mean, standard deviation, Pearson product-moment correlation coefficient and enter multiple regression analysis.

The results of the research were as follows: 1) the level of public-minded activity management of the administrators of the Bangkok Metropolitan Administration Southern Krungthon Group, were found to be at a high level, overall. When considering each side, it was found that all of the levels were high. The mean order from the least to the least was a process of managing public-minded activities. The objective of public-minded activity management, the nature of public-minded activities, and public administration and instructional leadership was also at a high level, overall. When considering each aspect, it was found that each of the aspects were at high level. The average order from descending order was to promote a learning atmosphere; 2) to target communications curriculum management and mission assignments; 3) relationships between instructional leadership and public-minded activity management. The results of this study revealed that the Southern Krungthon Group was at a high level ($r = .897$) and at a .01 level for administrators at the Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon Group at 80.60% and a level of .05 statistical significance.

ปริญญาโท

เรื่อง

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ของ

จิราวดี ศุภวิริยากรณ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์)

(อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธินมา)

ประกาศคุณูปการ สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย 4
	ความสำคัญของการวิจัย 4
	ขอบเขตของการวิจัย 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ 5
	กรอบแนวคิดการวิจัย 8
	สมมติฐานการวิจัย 9
2	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 10
	สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร 11
	ความเป็นมาของการจัดการศึกษา 12
	ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร 15
	หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 17
	ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ 17
	ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ 21
	บทบาทและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 23
	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 33
	การกำหนดภารกิจ 33
	การจัดการหลักสูตร 36
	การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 42
	การสื่อสารเป้าหมาย 46
	หลักการแนวคิดและทฤษฎีของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 47
	ความหมายของจิตสาธารณะ 47
	ความสำคัญของจิตสาธารณะ 49
	องค์ประกอบของจิตสาธารณะ 54
	การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ 56
	การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา 60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	61
วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	63
ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ	64
กระบวนการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ	66
ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	68
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
งานวิจัยในประเทศ	69
งานวิจัยต่างประเทศ	74
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	76
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
ความมุ่งหมายของการวิจัย	99
สมมติฐานในการวิจัย.....	99
วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
ขอบเขตของการวิจัย	99
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	100
การเก็บรวบรวมข้อมูล	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
สรุปผลการวิจัย.....	102
อภิปรายผลการวิจัย.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก.....	119
ภาคผนวก ข.....	121
ภาคผนวก ค.....	126
ภาคผนวก ง.....	133
ภาคผนวก จ.....	140
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	142

บัญชีตาราง
บัญชีตาราง (ต่อ)

บัญชีภาพประกอบ

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งกระแสความเจริญนี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดการปรับตัว มีการแข่งขัน มีการเอาตัวรอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น ทำให้เกิดการขาดคุณธรรม จริยธรรม มีความโหน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจ และมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการขาดจิตสาธารณะของคนในชาติที่สูงขึ้น ทำให้คนในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรวมลดน้อยลงทุกที (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2555:1) ปัญหาจากการขาดจิตสาธารณะที่อยู่ใกล้ตัวและสามารถพบเห็นในปัจจุบัน อาทิเช่น ปัญหาการปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงาน โดยไม่ผ่านการบำบัด ทำให้เกิดความเสียหายต่อการเกษตร ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ปัญหาการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย เป็นมลภาวะทางน้ำ สัตว์น้ำถูกทำลาย ใช้ในการอุปโภคบริโภคไม่ได้ ปัญหาการดื่มสุราและขับซึรถยนต์ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งทางด้านการศึกษาและชีวิตความเป็นอยู่ (ประเวศ วะสี.2549 : 20-21) ในสถาบันการศึกษายังพบเห็นเหตุการณ์ในการแสดงออกของเด็กและเยาวชน ที่ขาดจิตสาธารณะ ตัวอย่างเช่น การทิ้งขยะลงบนพื้น การขีดเขียนพื้นผนังประตูและห้องเรียน การไม่เข้าแถวหรือลัดคิวการซื้ออาหารรับประทาน การพูดจาก้าวร้าวตำหนิตัวด้วยคำหยาบคายต่อบุคคลอื่น หลายปัญหาที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข ส่วนมากเราแก้ปัญหากันที่ปลายเหตุ แต่ไม่ได้นึกถึงที่ต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้นก็คือ การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อน ที่ตัดง่าย” ที่พร้อมจะปลูกจิตวิญญาณ ให้ความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม (วีรยุทธ มาณะศิริรานนท์ . 2550:17-18) สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวของมันเอง ที่สังคมแย่ลงไปทุกวันนี้เป็นเพราะการกระทำของคน ในทางกลับกันสังคมก็ย่อมจะดีขึ้นได้ด้วยการกระทำของคนในสังคม โดยตระหนกอยู่เสมอว่า การกระทำใดๆ ของตนเองย่อมมีผลต่อสังคมและส่วนรวม “พลเมือง” จึงต้องรับผิดชอบต่อสังคมและมองตนเองเชื่อมโยงกับสังคมเห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั้น โดยเริ่มต้นที่ตนเอง คือร่วมแก้ปัญหาด้วยการไม่ก่อปัญหา และลงมือทำด้วยตนเอง (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. 2555: 35)

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2558: 77) กล่าวว่า การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคนไทยทุกคนมีคุณ ภาพเพิ่มขึ้นทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม โดยเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้ทางวิชาการ สติปัญญา และทาง

อารมณ์ที่เข้มแข็ง สามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นสามารถจัดการ ควบคุมดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพ.ศ. 2550-2551 และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ของนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็น ฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือ ของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุขโดยเห็นว่าสิ่งที่ควรเร่งปลูกฝังคือคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553: 1) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทย ต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมี ตัวบ่งชี้ คือกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้ทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 4) โดยกระทรวงศึกษาธิการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด “จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้เด็กได้ทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนปลาย 60 ชั่วโมง และพฤติกรรมนักเรียนที่มีจิตสาธารณะควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ 1. จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรม บ่งชี้ ดังนี้ ได้แก่ 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกายกำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น และ 2.ผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชน และสังคม โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ ดัง นี้ คือ 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชนและสังคม 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น (กระทรวงศึกษาธิการ.2551: 24-25)

ทั้งนี้การบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนและเยาวชนนั้น ล้วนมองย้อนกลับไปยังภาวะผู้นำของผู้บริหารในทุกระดับ เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างสูงของตัวผู้นำ การที่ผู้นำจะนำพาองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสม ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร เนื่องจากภาวะผู้นำสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของงาน และภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับ

ประสิทธิผลขององค์กร การให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหาร การศึกษา มีการตระหนักและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในบริบทของประเทศไทยและต่างประเทศ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการบังคับบัญชาหมายในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร และผู้นำจำเป็นต้องติดต่อกับบุคลากรอื่นอยู่เสมอ การจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น (อัศนีย์ สุกิจใจ 2560: 23)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554: 1) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้ผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อถือ ยอมรับ ศรัทธา และร่วมปฏิบัติงานตามภารกิจจนบรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชน และสังคม เนื่องจากภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย ภาวะผู้นำของผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของการบริหารงาน เพื่อชี้วัดว่าองค์กรใดจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงาน ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญโดยตรงต่อการกำหนดเป้าหมาย การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของคุณ ให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ และเมื่อเรามองไปยังการจัดการในสถานศึกษา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาและจัดอยู่ในความสนใจของนักการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 1 ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ซึ่งเชื่อมโยงกับความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของ กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 7- 8) ซึ่งได้กำหนดให้การมีจิตสาธารณะเป็นข้อหนึ่งในคุณลักษณะพึงประสงค์ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะเพื่อสังคมไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1. ทำให้ทราบระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
3. ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษาของตน
4. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครใช้เป็น แนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของสถานศึกษาภายในสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนโรงเรียน 70 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 19 แห่ง ขนาดกลาง 18 แห่ง และขนาดใหญ่ 33 แห่ง จำนวนครูทั้งหมด 2,598 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 335 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) และได้มาโดยการสุ่มแบบหลาย

ขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) คือ 1) แบ่งสถานศึกษาชั้นพื้นฐานออกตามขนาด 2) สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถานศึกษาโดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน ขั้นที่ 3) สุ่มอย่างง่ายครูในสถานศึกษาของ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่สุ่มได้ตามสัดส่วน (Proportion to size)

2. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินการบริหารจัดการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก 1) นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 2) วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 3) ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 4) กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ส่วนการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการศึกษาใน 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจ 2) การจัดการหลักสูตร 3) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และ 4) การสื่อสารเป้าหมาย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้

ตัวแปรพยากรณ์ คือภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การกำหนดภารกิจ
2. การจัดการหลักสูตร
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
4. การสื่อสารเป้าหมาย

ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
2. วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
3. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ
4. กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณะประโยชน์โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตน โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ นโยบายการบริหาร

กิจกรรมจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ และ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหาร ในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะอย่างชัดเจนซึ่งให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน และ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การกำหนดแผนพัฒนาการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ เพื่อกำหนดเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหาร ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเองโดยเน้นการคิดวิเคราะห์ และ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม และส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ

1.3 ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการจัดส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมจัดกิจกรรมประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จัดกิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อรับใช้สังคม จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และ จัดกิจกรรมให้กำลังใจผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม

1.4 กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการวางแผนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะ การดำเนินการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ กำกับติดตามและร่วมประเมินกิจกรรมจิตสาธารณะ ตามวงจรคุณภาพ

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้กลยุทธ์เพื่อ โน้มน้าว ชักจูง หรือชี้แนะ ให้นักเรียนในโรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถด้านวิชาการ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ การกำหนดภารกิจ การจัดการหลักสูตร การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการสื่อสารเป้าหมาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดภารกิจ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้จึงต้องกำหนดขอบข่ายงาน มีการวางแผนร่วมกันอย่างชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายไปยังผู้ปฏิบัติมีการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนต้องมีความชัดเจนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าการเรียนรู้อันของนักเรียน และก้าวไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

2.2 การจัดการหลักสูตร หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบริหาร การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนโดยตรง การที่ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ วางแผน กำหนดกรอบเนื้อหาภายในหลักสูตร รวมถึงการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป จัด ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยการนำหลักสูตรไปใช้ให้ถูกต้องและสามารถปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้นๆ ให้เป็นไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพจะเป็นสิ่งสะท้อนการจัดการ การศึกษาอันเปี่ยมไปด้วยคุณภาพ

2.3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหาร ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดความปลอดภัย เป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดการเรียนรู้และ วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศที่แสดงว่า เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีการจัดหาของขวัญและของรางวัลแก่ครูและนักเรียนเพื่อ การสร้างขวัญกำลังใจที่ดีแก่บุคลากร และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี รวมถึงการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

2.4 การสื่อสารเป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหาร ในการกำหนดเป้าหมาย ด้านวิชาการ เป้าหมายการเรียนการสอน การชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากร การชี้แจง วัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้กับครู ผู้ปกครองและนักเรียนได้รับทราบ ใช้การสื่อสารทั้งที่เป็น ทางการหรือไม่เป็นทางการ รวมถึงสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติกิจกรรม ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนไปสู่ วิถีชีวิตจริงของผู้เรียนได้

3. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มครูชนใต้ โดยมีตำแหน่งตั้งแต่ คศ. 1 ขึ้นไป

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาราชการแทนใน ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มครูชนใต้

5. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มครูชนใต้ หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มครูชนใต้ จำนวน 70 โรงเรียน

6. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

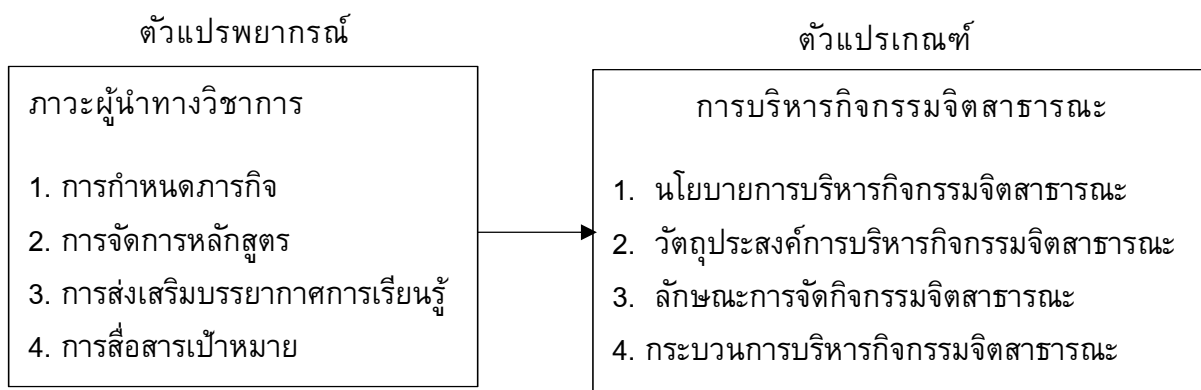
จากการศึกษาหลักการแนวคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

การศึกษาเรื่องการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้อาศัยแนวคิดของ บุญเรือง กั่นกรด (2556: 103-112) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้กำหนดองค์ประกอบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ได้ 4 ด้าน คือ นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์ของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ และ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

การศึกษภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เกิดจากการสังเคราะห์ หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย Huber (2007) Van Deventer and Kruger (2003) Davis and Thomas (1989) Heck and others (1990) Winter and Sweeney (1994) Chell (2001) Glickman (1990) Flemming and Flemming (2001) Weber (1989) McEwan (2003) Resnick (2002) Maryland State Board of Education (2005) ธัญลักษณ์ ผาภูมิ (2559) เกียรติชัย ศรีระชัย (2556) และ สิริรานี วสุภักดิ์ (2551) ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 4 ด้านที่นักวิชาการคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ กำหนดภารกิจ การสื่อสาร เป้าหมาย การจัดการหลักสูตร และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

แนวคิดความสัมพันธ์และการส่งผล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย จริญญาภรณ์ พรหมมิ (2559) เจษฎา หนูรุ่ง (2551) ชฎากาญจน์ เจริญชนม์ (2553) ณัฐชนก ชัยศรี (2555) ถาวร เสงี่ยมเอียด (2550) นันทรัตน์ ปรีวีดิธรรม (2553) นภาดาว เกตุสุวรรณ (2555) ประดี ประทุมสุวรรณ (2555) ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558) พัฒนพร ศิลาวงษ์ (2556) ไพเราะ พัดตาสิงห์ (2554) ฤทธิรงค์ เศษวงค์ (2556) สิริญาพร มุกดา (2558) อภิเดช พลเยี่ยม (2556) อัมพร ภูทองไชย (2557)

โดยภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีการกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ มีการกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดลักษณะของกิจกรรมจะเป็นไปในทิศทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำทางวิชาการ ที่จะมีวิสัยทัศน์หรือมองเห็นสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด แล้วดำเนินตาม ขั้วเคลื่อนตาม เป้าหมายโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของภาวะผู้นำทางวิชาการ และจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำรวบรวมข้อมูลและนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้มีความสัมพันธ์กัน
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดแบ่งเป็นหัวข้อเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
 - 1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษา
 - 1.2 ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร
2. หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.3 บทบาทและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ
3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.1 การกำหนดภารกิจ
 - 3.2 การจัดการหลักสูตร
 - 3.3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
 - 3.4 การสื่อสารเป้าหมาย
4. หลักการแนวคิดและทฤษฎีของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
 - 4.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
 - 4.2 ความสำคัญของจิตสาธารณะ
 - 4.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
 - 4.4 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
5. การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 5.1 นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
 - 5.2 วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
 - 5.3 ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ
 - 5.4 กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
6. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องแบ่งส่วนราชการภายในเป็น 7 ส่วนราชการ ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการ กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษากองเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และกองพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร มีอัตรากำลัง 348 ตำแหน่ง มีบุคลากรครองตำแหน่งในปัจจุบัน จำนวน 327 ตำแหน่ง จำแนกเป็นข้าราชการสามัญ 271 ตำแหน่ง ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร (ศึกษานิเทศก์) 56 ตำแหน่ง (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2559: 1)

สำนักงานศึกษาจึงได้มีการหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาโดยการกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อรักษาคุณภาพของนักเรียนและโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในทุก ระดับการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มสาระที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และส่งเสริมรายวิชาที่นักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความถนัดให้สามารถคงมาตรฐานความสามารถในวิชานั้นต่อไป สำหรับสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้รับการรับรองหรือได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาแล้วให้มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับที่ดีไม่น้อยกว่าการประเมินในรอบที่ผ่านมาสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครมีหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนอกจากการสนับสนุนให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ มีผลการประเมินที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับนานาชาติแล้ว ยังต้องสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกได้อย่างมั่นใจ พร้อมเข้าสู่สังคมอาเซียนได้อย่างภาคภูมิใจ และสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายช่วยสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความหลากหลายต่อเนื่อง ร่วมสร้างประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนรู้ และปฏิบัติจริง

โดยกรุงเทพมหานครมีหน่วยงานในสังกัด ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภา กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล สำนักการแพทย์ สำนักอนามัย สำนักงานการศึกษา สำนักงานโยธา สำนักงานระบายน้ำ สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว สำนักงานคลัง สำนักเทศกิจ สำนักพัฒนาสังคม สำนักการจราจรและขนส่ง สำนักผังเมือง สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงบประมาณ กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขต 50 สำนักงานเขต กรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัด

กรุงเทพมหานคร จำนวน 438 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนเรียนร่วม (เด็กพิเศษ) มีโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 432 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 109 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 9 โรงเรียน เปิดสอนเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 โรงเรียน และ โรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 122 โรงเรียน มีข้าราชการ (สามัญและครู) จำนวน 37,084 คน และลูกจ้าง (ประจำและชั่วคราว) จำนวน 59,201 คน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. 2559 : 7)

จากข้อมูลข้างต้น สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษา

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือเทศบาลนครหลวง และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งหน่วยงานทั้งสองได้ถือกำเนิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 โดยเทศบาลนครหลวงกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีเป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลนครหลวงกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีทั้งนี้ โดยเทศบาลทั้งสองรับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2481และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยองค์การทั้งสองโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509 เหตุการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครในอดีต มีลำดับความเป็นมา (รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2557: 5-6)โดยสรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2414 พระพุทธเจ้าหลวง (ร.5) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนแผนปัจจุบันขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เดิมเรียกว่า โรงสอนหรือโรงสคูล

พ.ศ. 2427 จัดตั้งโรงเรียนสำหรับโรงเรียนทวยราษฎร์แห่งแรกที่วัดมหรณพารามซึ่งปัจจุบัน คือ โรงเรียนวัดมหรณพ สำนักงานเขตพระนคร

พ.ศ. 2428 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงพระราชปณิธาน ตั้งพระบรมราโชวาท ความว่า "...เจ้านายราชตระกูลตั้งแต่ลูกฉันเป็นต้นไป ตลอดจนถึงราษฎรต่ำสุด จะต้องมีโอกาสเล่าเรียนเสมอกัน ไม่ว่าเจ้า ว่าขุนนาง ว่าไพร่ เพราะฉะนั้นจึงขอบอกได้ว่า การเล่าเรียนในบ้านเมืองเราจะเป็นข้อสำคัญที่หนึ่ง ซึ่งฉันจะอุตสาห์จัดให้เจริญขึ้นจงได้..."

พ.ศ. 2430 จัดตั้งหน่วยงานของประเศดูแลการจัดการศึกษา คือ กรมศึกษาธิการ

พ.ศ. 2435 ยกฐานะกรมศึกษาธิการขึ้นเป็นกระทรวงธรรมการ

พ.ศ. 2441 จัดทำโครงการการศึกษาฉบับแรกพ.ศ.2464 ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา ฉบับแรก โดยโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อยู่ในกรมประชาศึกษา (ต่อมาเป็นกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน) เรียกว่าโรงเรียนประชาบาล

พ.ศ. 2480 โอนโรงเรียนในเขตเทศบาลให้เทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี เรียกว่า โรงเรียนเทศบาล

พ.ศ. 2509 โอนโรงเรียนนอกเขตเทศบาลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี

พ.ศ. 2514 จัดตั้งนครหลวงกรุงเทพธนบุรี โดยรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เข้าด้วยกัน ซึ่งรวมโรงเรียนในพื้นที่อยู่ในสังกัดเทศบาลนครหลวง และรวมโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ สังกัดองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเข้าด้วยกัน

พ.ศ. 2515 จัดตั้ง “กรุงเทพมหานคร” ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 โดยรวมการปกครองทุกรูปแบบเข้าด้วยกัน และโรงเรียนได้รวมอยู่ ในสังกัดเดียวกัน

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัด การศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.1 จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและ สำนักงานเขต โดยเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 430 โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 438โรงเรียน โรงเรียนที่ไม่มีชั้นอนุบาล คือ โรงเรียนวัดธรรมมงคล สำนักงานเขตพระโขนง และโรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา สำนักงานเขตคลองเตย

1.2 จัดอยู่ในรูปศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนา สังคม ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการ และสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและ สำนักงานเขต มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 430 โรงเรียน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด จำนวน 438โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนระดับ มัธยมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 118 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในความ รับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต และได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแยกออก จากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบาง กะปิโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร โรงเรียนมัธยมนาควาอุปถัมภ์ สำนักงาน

เขตสวนหลวง โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ โรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส สำนักงานเขตทวีวัฒนา และโรงเรียนมัธยมวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน

4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จัดตั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาลและวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการแพทย์

5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานครร่วมกับสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงเรียนของกรุงเทพมหานครและการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่ จัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสมซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาสังคม

6. การจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6.1 การศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 มีโรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 112 โรงเรียน ใน 47สำนักงานเขต อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต โดยสำนักงานเขตที่ไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 3สำนักงานเขต ได้แก่ สำนักงานเขตบางรัก สำนักงานเขตพญาไท และสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์

6.2 การศึกษาเฉพาะทางด้านกีฬาและดนตรี

- กีฬา เปิดสอนนักเรียนกีฬาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง โรงเรียนนาหลวงสำนักงานเขตทุ่งครุ และโรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์ สำนักงานเขตมีนบุรี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

- ดนตรี เปิดสอนหลักสูตรเฉพาะทางดนตรีสากลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร และพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี ให้โรงเรียนนาร่อง จำนวน 10โรงเรียน ปัจจุบันขยายผล รวม 150 โรงเรียนภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กรุงเทพมหานครได้จัดขึ้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดำเนินการได้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการเพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็ก

และเยาวชนของไทย และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษา สรุปว่า กรุงเทพมหานครได้จัดการศึกษาให้นักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและเขตใกล้เคียงโดยมีการจัดการศึกษาในหลายระดับและหลายรูปแบบ เพื่อจุดมุ่งหมายแต่แรกเริ่มคือ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความหลากหลายต่อเนื่อง รวมถึงการร่วมสร้างประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนรู้ และปฏิบัติจริง

1.2 ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพฯ เมืองหลวงของประเทศและเป็น "มหานคร" ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน โดยแนวนโยบายการพัฒนาในระดับประเทศของภาครัฐ มุ่งเน้นขยายการพัฒนาต่างๆ ไปในเขตจังหวัดปริมณฑลใกล้เคียง 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม เนื่องจากพื้นที่ของความเป็นเมืองหลวงและกิจกรรมต่างๆ มีความต่อเนื่องกันจนเรียกได้ว่าเป็นเมืองเดียวกันในทุกด้าน

1. ด้านเศรษฐกิจ กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีการพัฒนาจนเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ ทั้งการเป็นศูนย์บริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนการติดต่อกับนานาชาติมาโดยตลอด จนพัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและการค้า การบริการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกจัดลำดับให้เป็นมหานครที่มีขนาดใหญ่อันดับที่ 15 ของโลก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีบทบาทหรือสัดส่วนในการผลิตถึงร้อยละ 51 ของผลผลิตรวมของประเทศ และในอนาคตจะเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าของประเทศให้สามารถ เปิดเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติ

2. ด้านสังคม กรุงเทพฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม มีสาธารณูปโภคต่างๆ อย่างครบสมบูรณ์ การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและการค้า การบริการของกรุงเทพฯ นำมาซึ่งปัญหาการปรับตัวของแรงงานอพยพโดยแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้สร้างปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและชุมชนแออัด มีผู้อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรมถึงประมาณ 2 ล้านคน รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพชีวิต จึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือด้านการจัดหาที่อยู่อาศัย การเพิ่มพูนทักษะความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการขยายบริการพื้นฐานทางสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนยากจนใน เขตเมืองให้ดีขึ้น

3. ด้านจราจรจากการมีกิจกรรมกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่นและ แรงงานที่อพยพเข้ามาสู่ภาคมหานคร ทำให้เกิดปัญหาระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตและการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว และตอบสนองอย่างเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่เดินทางถึง 18 ล้านเที่ยวต่อวัน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากแปลง เกษตรกรรมขนาดใหญ่มาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบเมืองโดยไม่มีการวางแผนรองรับอย่างเหมาะสม ส่งผลให้พื้นที่ถนนในกรุงเทพฯ มีปริมาณต่ำกว่ามาตรฐานของความเป็นเมืองที่มีการเดินทางอย่างสะดวก

(กรุงเทพฯ มีพื้นที่ถนนประมาณ ร้อยละ 10 พื้นที่ทั้งเมืองทั้งหมด ในขณะที่มหานครโตเกียว มีพื้นที่ถนนคิดเป็นร้อยละ 23 และมหานครนิวยอร์ก มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 38) อีกทั้งประชาชนส่วนมากยังมีความต้องการในการใช้รถยนต์ส่วนตัว ระบบขนส่งมวลชนส่วนใหญ่ยังใช้เส้นทางร่วมกับรถยนต์ส่วนบุคคล ส่วนการเดินทางด้วย ระบบขนส่งมวลชนบนรางมีเพียงร้อยละ 3 ของปริมาณการเดินทางทั้งหมด เนื่องจากโครงข่ายยังไม่ครบสมบูรณ์และขาดการวางแผนการจัดการแบบบูรณาการกับการเดินทางประเภทอื่นๆ

4. ด้านสิ่งแวดล้อมกรุงเทพฯ ต้องประสบปัญหาจากการเกิด น้ำท่วมมาอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปี นอกจากนี้ยัง เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม อื่นๆ ตามมาอีก เช่น ความหนาแน่นของการจราจรทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ การเพิ่ม ขึ้นของประชากรในกรุงเทพฯ และการอพยพเข้ามาของผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัด อื่นๆ หรือประชากรแฝง ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) ต่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการรักษาสิ่งแวดล้อมเมือง อีกทั้ง ยังมีอุปสรรคด้านต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง เนื่องจากปัจจุบัน กรุงเทพมหานครยังมีได้นำหลักการที่ว่าผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่าย มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้กรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันก่อ

5. ด้านบริหารจัดการ กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลากรเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว กรุงเทพมหานคร 78,722 คน ข้าราชการครู สังกัดโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 16,133 คน มีรายได้จากการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน ภาษีป้าย อากรค่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ค่าปรับ ค่า บริการ รายได้จากทรัพย์สิน การพาณิชย์ สาธารณูปโภคและรายได้เบ็ดเตล็ด ส่วนรายได้ที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน ภาษีสุรา บุหรี่ การพนัน ภาษีค่าจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล ได้แก่ เงินงบประมาณแบบสมดุล โดยกำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่ายเท่ากับประมาณ การรายรับ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2556: 30-31)

กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 50 เขตได้แก่

1. พื้นที่ชั้นใน ประกอบด้วย เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวันเขตบางรักเขตวัฒนา เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวีเขตห้วยขวาง เขตคลองเตย เขตจตุจักร เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ และเขตดินแดง รวม 21 เขต (แผนการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556-2560: 2- 6)

2. พื้นที่ชั้นกลาง ประกอบด้วย เขตพระโขนง เขตประเวศ เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าวเขตบึงกุ่ม เขตบางพลัด เขตภาษีเจริญ เขตจอมทอง เขตราชพฤกษ์บูรณะ เขตสวนหลวง เขต

บางนา เขตทุ่งครุเขตบางแค เขตวังทองหลาง เขตคันนายาว เขตสะพานสูง และเขตสายไหม รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 เขต

3. พื้นที่ชั้นนอก ประกอบด้วย เขตมีนบุรี เขตดอนเมือง เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตตลิ่งชันเขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตหลักสี่ เขตคลองสามวา เขตบางบอน และเขตทวีวัฒนา รวม 11 เขต

การจัดแบ่งพื้นที่ 50 เขต ออกเป็น 6กลุ่มเขตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาเมือง ได้แก่

1. กลุ่มเขตกรุงธนเหนือประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตคลองสานเขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตทวีวัฒนา และ เขตตลิ่งชัน (8 เขต)

2. กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครกลางประกอบด้วยเขตสัมพันธวงศ์ เขตดุสิต เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตดินแดง เขตวังทองหลาง และ เขตห้วยขวาง (9 เขต)

3. กลุ่มเขตกรุงธนใต้ประกอบด้วยเขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตราษฎร์บูรณะ เขตทุ่งครุเขตบางขุนเทียน และ เขตบางบอน (7 เขต)

4. กลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออกประกอบด้วย เขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ เขตคันนายาว เขตสะพานสูง เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตคลองสามวา และ เขตประเวศ (9 เขต)

5. กลุ่มเขตกรุงเทพใต้ประกอบด้วย เขตคลองเตย เขตบางคอแหลม เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตยานนาวา เขตวัฒนา เขตบางนา เขตพระโขนง และ เขต สวนหลวง (10 เขต)

5. กลุ่มเขตกรุงเทพเหนือประกอบด้วย เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตสายไหม เขตบางเขน และเขตดอนเมือง (7 เขต)

จากการศึกษา สรุปว่า กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการศึกษาของประเทศ มีสถาบันการศึกษาตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะจัดเป็นมหานครแห่งประเทศไทย ก็ยังคงประสบปัญหาหลายอย่างทั้งจากด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กรุงเทพมหานครมุ่งผลิตประชากรคุณภาพผ่านระบบการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้อย่างยิ่งยด

2. หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จตามพันธกิจหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากผู้นำที่มีภาวะผู้นำครบถ้วน เป็นผู้บริหารองค์กรที่มีคุณภาพ ความสำเร็จต่าง ๆ นั้นอาจไขว่คว้ามาได้ไม่ยาก

2.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์กร ปัจจุบันมีความเชื่อว่า ผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้ จากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ โดยเฉพาะผู้นำ มีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบ

ความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีผู้ให้แนวคิดและความหมายของภาวะผู้นำอย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

เบส (Bass. 1997: 27) ให้แนวคิดว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมกลุ่มเหนือความคาดหวัง

ฟีลด์เลอร์ (Fiedler. 1998: 48) ให้แนวคิดว่าภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่ใช้ควบคุมหรือประสานงานต่าง ๆ ให้ภารกิจของกลุ่มสำเร็จลุล่วง

ดาฟท์ (Daft. 2003: 5) ให้แนวคิดว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ใต้บังคับบัญชา (Followers) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Purposes)

ยุกส์ (Yukl. 2006: 22) ให้แนวคิดว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล คนที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบกระบวนการเพื่อลดความยุ่งยากของภารกิจในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556: 19) สรุปว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกคนเพราะเป็นแนวทางไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย ต้องเป็นผู้นำองค์กรให้ก้าวหน้า ต้องใช้ศิลปะในการโน้มน้าวใจให้บุคคลในองค์กรได้คล้อยตามเพื่อให้ร่วมมือและช่วยปฏิบัติงาน ผู้นำเพียงคนเดียวไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้แต่ความสามารถของผู้นำในการชักจูงใจบุคคลในองค์กรการคล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เป็นส่วนสำคัญให้งานสำเร็จในภาพรวม

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557: 38) สรุปว่า ภาวะผู้นำของผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของการบริหารงาน องค์กรใดจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ให้สำเร็จลุล่วงไป ๆ ด้ด้วยดี แต่ในทางตรงข้าม ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพจะไม่สามารถสั่งการ และใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซ้ำร้ายยังเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ เป็นผลทำให้การปฏิบัติงานในด้านต่างๆขององค์กรประสบความล้มเหลว

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560: 23) สรุปว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการบังคับบัญชามอบหมายในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร และผู้นำจำเป็นต้องติดต่อกับประสานงานกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ การจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการจึงกลายเป็นส่วนสำคัญยิ่งรวมถึงกลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมนำมาทบทวนกลุ่มนักการศึกษาในฐานะเป็นผู้สร้างผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งจะเริ่มเห็นได้จากงานวิจัยประสิทธิผลของโรงเรียนมีมากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 และต้นปี ค.ศ. 1980 (Howley, 1989) ดังที่สอดคล้องกับงานวิจัยนั้น “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” เป็นหนึ่งในเงื่อนไขของปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติของโรงเรียนมีความคาดหวังสูงต่อผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้น (Larson and others, 2006)

วิลดี และติมมอค (Wildy & Dimmock. 1993: 31) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ กล่าวรวมถึง ภาระงานของผู้บริหารเองหรือการมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยภาระงานที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานของโรงเรียน เตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน กำกับติดตามนิเทศครู เป็นคณะกรรมการอำนวยการหรือประสานงาน ส่งเสริมสัมพันธภาพของครู

ไคเซอร์ (Kaiser. 2000: 33) ได้สรุปไว้ว่า ผู้นำทางวิชาการนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทฤษฎี ปรัชญา ของหลักสูตรต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนต่าง ๆ สนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมการสอน ส่งเสริม เป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงวิชาการ สนับสนุนส่งเสริมความเป็นเลิศ ทางวิชาการของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนิเทศ กำกับ การเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

เกอร์วิน (Girvin, 2001: 1) ให้ความหมายว่า ผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการว่าผู้บริหาร ถือเป็นแกนกลางของความพยายามในฐานะผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้จัดระเบียบองค์การ ผู้นำและผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้สูงขึ้น

แมคอีแวน (McEwan, 2003: 6) ให้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยครูผู้สอน นักเรียนและหลักสูตร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ถาวร เสงี่ยมยอด (2550: 150) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึงความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน

สิร์รานี วสุภัทร (2551: 29) ให้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา รวมพลัง และประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

โกศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552: 50) ให้ความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยอาศัย

กระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาครูและการส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการเรียนรู้

ไพเราะ พัดตาสิงห์ (2554: 14) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติ หน้าที่ของผู้บริหารในการใช้อิทธิพล กระบวนการให้ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อ นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนให้สำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

พรชัย ธนปารมีกุล (2555 : 34) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการว่า การแสดงออก ถึงการพัฒนาความสามารถทางด้านวิชาการที่เป็นแบบอย่างให้ผู้ปฏิบัติตามได้กระทำตาม เป็นผู้ ที่ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ หรือเป็นผู้ที่นำวิทยาการใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงใช้ กับงานด้านวิชาการเพื่อให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนางานด้านวิชาการ งานด้านการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ภัทรนันท์ อิงภู (2555: 21) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการว่า หมายถึง ลักษณะ พฤติกรรม และกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้เพื่อมีอิทธิพลในการโน้มน้าว จูงใจหรือชี้ นำให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนัก ถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เกิดการรวมพลังประสานสัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาวิชาชีพและงานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับ คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาให้ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วันเพ็ญ นันทะศรี (2556: 27) ได้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ความ เป็นผู้นำทางวิชาการหมายถึงความสามารถของครูในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มา ใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการดำเนินงานวิชาการ สามารถใช้กลยุทธ์ ทั้งการเป็นผู้นำและการบริหารใน การนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางด้านวิชาการ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งใจไว้อันจะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในที่สุด

อัมพร ภูทองไชย (2557: 28) ได้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ พฤติกรรมผู้นำ ทั้งการใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำ การบริหาร และการนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรม ทางด้านวิชาการ ให้บรรลุผล ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนการสอนของนักเรียนต่อไป การกระทำ หรือ กริยาท่าทางที่ผู้นำแสดงออกถึงความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ โดยการคิดริเริ่มนำทาง ให้เกิดแนวคิดใหม่ หรือให้การส่งเสริมและสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูเพื่อปรับปรุง การปฏิบัติงานของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้และสังเกตเห็นการกระทำนั้นได้อย่างชัดเจน

จากภาวะผู้นำทางวิชาการข้างต้น สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดง บทบาทหรือหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงต่อการใช้กลยุทธ์ในการ โน้มน้าว ชักจูง หรือชี้ นำ ให้ บุคลากรในโรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถด้าน

วิชาการ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ รวมถึงการคิดริเริ่มนำทางให้เกิดแนวคิดใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสนองพันธกิจหลักของโรงเรียน อันนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนอย่างสูงสุด

2.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้นำทางวิชาการส่วนมากอาจจะมองไปที่ครูผู้สอน แต่ในความจริงนั้นยังต้องมองไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาด้วย เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล การที่สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น ก็จะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนอย่างมาก และพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

เดวิส และ โทมัส (David; & Thomas. 1989: 21) อธิบายความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

คาร์เทอร์ และ คีออตซ์ (Carter & Kiotz. 1990: 36-41) ให้ความหมายว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จะมีความสำคัญกับงานด้านวิชาการและครู ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้บริหารในลักษณะดังกล่าวจะถือเอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา และส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนและปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

ฮิล (Hill. 2014 -A) ให้ความหมายว่า ความสำคัญของความเป็นผู้นำทางวิชาการกับกระบวนการเรียนการสอนมีความสำคัญยิ่งเพราะว่าความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นลักษณะหนึ่งที่มีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการศึกษาจะต้องคำนึงถึงเสมอ โดยเฉพาะในการวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องการศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554: 1) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้ผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อถือ ยอมรับ ศรัทธา และร่วมปฏิบัติงานตามภารกิจจนบรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชน และสังคม เนื่องจากภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

รุ่งนภา บุตรราช (2552: 60) สรุปว่า ผู้บริหารในยุคมาตรฐาน โดยโรงเรียนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนไปสู่คุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกที่มีความซับซ้อนขึ้น โรงเรียนในยุคนี้จึงต้องเผชิญกับสิ่งท้าทาย และมีความแตกต่างจากโรงเรียนในยุค

ก่อนอย่างมาก ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชากรของชาติมีความรู้ ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับศักยภาพสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีอาชีพจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ ผู้นำทางวิชาการ และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามารถตัดสินใจในทางที่ถูกต้องเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 12) เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญสำหรับผู้บริหาร เพราะเป็นงานหลักที่สำคัญของการบริหารการศึกษา ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ถือเป็น หัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

ละมัย เทศไชสง (2558: 26) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญต่อบรรยากาศในสถานศึกษา เนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558: 17) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่สามารถจะพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสอดคล้องกับนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ธัญญลักษณ์ ผาภูมิ (2559: 24) เสนอว่า ภาระหน้าที่บทบาทของผู้บริหาร นอกจากการทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายแล้วยังต้องแสดงบทบาทของความ เป็นผู้นำในหน้าที่นั้น ๆ ด้วยในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจในหลักการบริหารงานวิชาการ มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะปรากฏเด่นชัดจากผลงานด้านวิชาการ ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านวิชาการจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารที่สามารถนำและบริหารบุคคล เตรียมให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานวิชาการอย่างจริงจังบรรลุผลสำเร็จ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ส่งผลให้ผลิตทางการศึกษามีคุณภาพ พัฒนาคอนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์คือ ดีเก่ง มีความสุข ตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542

จากความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการข้างต้น สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญโดยตรงต่อการกำหนดเป้าหมาย การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจที่ตั้งไว้

2.3 บทบาทและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นหนึ่งในเงื่อนไขของปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนมีความคาดหวังสูงต่อผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้น (Larson; et al. 2006: 22) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (Hopkins. 2001: 16) การพิจารณาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการจากนักการศึกษาและนักทฤษฎีหลายท่าน ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และเทคนิควิธีต่างๆ โดยจากการศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

คเนเซวิก (Knezevick, 1984: 17-18) ได้กำหนดบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 11 ประการ คือ

1. ความสามารถในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction Setter) ผู้นำจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของ หน่วยงาน
2. ความสามารถในการกระตุ้นภาวะผู้นำ (Leader Catalyst) คือ มีทักษะในการใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดคุณค่าในการบริหารงาน วัฒนธรรมชาติของภาวะผู้นำและรู้วิธีการโน้มน้าวใจ
3. ความสามารถในการเป็นนักวางแผน (Planner) รู้กระบวนการวางแผน สามารถนำเทคนิคใหม่ ๆ ใหม่มาใช้ในการวางแผน
4. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) เพื่อแก้ปัญหาด้วยความสุขุมและรอบคอบ
5. ความสามารถในการเป็นผู้จัดองค์การ (Organizer) เข้าใจเกี่ยวกับการจัดและการพัฒนาองค์การรวมทั้งพฤติกรรมขององค์การเป็นอย่างดี
6. ความสามารถในการเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้กระตุ้นให้เกิด การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสิ่งใหม่ๆในวิชาชีพ

7. ความสามารถในการเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) โดยเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และระบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

8. ความสามารถในการเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) การรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ดีทั้งในการพูดและการเขียนทั้งในและนอกองค์การ รู้จักใช้วิธีให้ข้อมูลข่าวสารและรู้หลักการประชาสัมพันธ์

9. ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Manager) การจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และรู้จักหากลวิธีที่ดีมาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

10. ความสามารถในการเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) การสามารถวินิจฉัยสาเหตุของ ปัญหา รู้กระบวนการแก้ปัญหา และความสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

11. ความสามารถในการเป็นผู้วิเคราะห์และจัดระบบ (System Manager) เข้าใจรูปแบบของ ทฤษฎีการบริหารและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานได้อย่างชาญฉลาด

เดวิส และโทมัส (Davis and Thomas, 1989 : 40) ได้กำหนดองค์ประกอบของพฤติกรรมของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. กระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักและเห็นด้วยในการพัฒนาโรงเรียนและมีความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

2. มีบทบาทสำคัญในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานโรงเรียน

3. สร้างสิ่งจูงใจให้ครูและใช้ระบบการให้รางวัลในการสนับสนุนงานด้านวิชาการ

4. กำกับติดตามดูแลความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ

5. ใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์

6. สร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย

7. ติดตามการปฏิบัติการสอนของครู

8. สังเกตการณ์สอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ

เว็บเบอร์ (Weber, 1989 cited in Lashway, 2002 : 2) ได้จำแนกภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็น 5 ด้าน คือ

1. กำหนดพันธกิจของโรงเรียน

2. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในทางบวก

3. สังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู

4. จัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

5. ประเมินผลโปรแกรมการสอน

เฮค และคณะ (Heck and others, 1990 : 95) ได้เสนอพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. กำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน

2. สื่อสารให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องทราบถึงความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. จัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครู
4. อำนวยแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นให้ครูในการจัดการเรียนรู้
5. นิเทศผลการปฏิบัติงานของครู
6. ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน
7. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

วินเทอร์ และสวีวินีย์ (Winter and Sweeney, 1994 cited in Lunenburg and Ornstein, 1996 : 322 - 323) ได้เสนอพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลโดยมีจุดเน้นทางด้านวิชาการ ดังนี้

1. มีความคาดหวังสูงในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. มีความชัดเจนในเรื่องของหลักสูตร
3. มีความชัดเจนในเรื่องโปรแกรมการเรียนการสอน
4. มีความชัดเจนในเรื่องเป้าหมาย จุดประสงค์และมาตรฐาน
5. การใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนให้มาก
6. เน้นทักษะในการอ่านและวิชาคณิตศาสตร์
7. มีโปรแกรมการพัฒนาคณาจารย์
8. ให้ความสำคัญกับห้องเรียนและโปรแกรมการสอน
9. มีการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ
10. มีรางวัลให้แก่ครูและนักเรียน
11. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองนักเรียน
12. ส่งเสริมให้โรงเรียนมีบรรยากาศในทางบวก

เชล (Chell, 2001 : 9) ได้สรุปคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของการเป็นผู้นำทางวิชาการ จากมูลฐานการวิจัยในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ดังนี้

1. มีการนิเทศและประเมินผลการสอน
2. มีกิจกรรมการพัฒนาคณาจารย์
3. มีการจัดหลักสูตรที่พัฒนาความรู้และกิจกรรมนักเรียน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. ส่งเสริมให้มีการทำงานวิจัย
6. พัฒนาระบบบรรยากาศในโรงเรียน
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

กลิคแมน (Glickman, 1990 cited in Chell, 2001 : 11) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่มีประสิทธิผล มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบย่อย คือ

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล
- 1.2 ความรู้เกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิผล
- 1.3 ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับปรัชญาในการจัดการศึกษา
- 1.4 ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทางการบริหาร
- 1.5 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง
- 1.6 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านภาระหน้าที่ (Tasks) เป็นภาระหน้าที่ที่สัมพันธ์กับด้านความรู้ มีองค์ประกอบย่อยอย่างหลากหลาย คือ
 - 2.1 การนิเทศและประเมินผลการสอน
 - 2.2 การพัฒนาบุคลากรและทีมงาน
 - 2.3 การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 2.4 การพัฒนากระบวนการกลุ่ม
 - 2.5 การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.6 การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 2.7 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. ด้านทักษะ (Skills) เป็นการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 8 ด้าน ดังนี้
 - 3.1. ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills)
 - 3.1.1 ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 3.1.2 ทักษะการติดต่อสื่อสาร
 - 3.1.3 ทักษะการนิเทศ
 - 3.1.4 ทักษะการแนะแนวทางการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่ม
 - 3.2 ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills)
 - 3.2.1 ทักษะการกำหนดเป้าหมายหรือการกำหนดวิสัยทัศน์
 - 3.2.2 ทักษะการประเมินผลและการวางแผน
 - 3.2.3 ทักษะการสังเกต
 - 3.2.4 ทักษะการวิจัยและประเมินผล

มอร์แกน (Morgan. 2000: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการเขตพื้นที่ (District Superintendent) ในรัฐ Missouri โดยศึกษาใน 4 บทบาทดังนี้

 1. การจัดเตรียมวิสัยทัศน์ในด้านการสอน โดยการวางแผนการสอนและร่วมมือกันในการพัฒนาเป้าหมาย
 2. การประเมินผลและการตรวจสอบการสอน
 3. การพัฒนาผู้นำทางวิชาการในเขตพื้นที่

4. การสื่อสารความคาดหวังในด้านการเรียนการสอนต่อเพื่อนร่วมงานและชุมชน
แวน เดเวนเทอร์ และครูเกอร์ (Van Deventer and Kruger, 2003: 247) ได้สรุปองค์ประกอบ
พื้นฐาน 5 ประการที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจของโรงเรียน
2. การจัดการหลักสูตรและการสอน
3. การนิเทศการสอน
4. การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน
5. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

เรสนิก (Resnick, 2002 cited in Sergiovanni, 2004: 83 - 84) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึง
บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. แนะนำครูในการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน
2. แนะนำครูในการวิเคราะห์ผลงานของนักเรียนในชั้นเรียนและให้มีการเทียบเคียงกับ
มาตรฐานของโรงเรียนที่กำหนดไว้

3. ให้การแนะนำครูในการนำตำราหรือสื่อการเรียนการสอนมาใช้ให้เกิดมาตรฐาน
4. มีการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการณ์สอนของครู ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ
5. วางแผนพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ
6. ให้การแนะนำครูโดยการให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง

ฮิวเบอร์ (Huber, 2007: 30 - 34) ได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะเฉพาะของ
แนวการปฏิบัติความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี 12 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. จัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน
2. มุ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเป้าหมายหลัก
3. ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนและบุคลากรทั้งเป็นทางการและไม่เป็น

ทางการ

4. พัฒนาและกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์กับบุคคลซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
5. พัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและมีการปรับปรุง

อย่างต่อเนื่อง

6. ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติด้านหลักสูตร การสอนและการประเมินผลของโรงเรียน

อย่างต่อเนื่อง

7. มีความรู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน และให้ความสำคัญกับงานวิจัยเกี่ยวกับการ
ปฏิบัติทางการศึกษาที่มีประสิทธิผล

8. เป็นผู้ที่สามารถพบเห็นและเข้าพบได้ง่าย

9. ใช้ทีมภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาหลักสูตร นโยบายของโรงเรียน และส่งเสริมให้บุคลากร

ได้ดำเนินงานอย่างอิสระ

10. ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพ

11. ออกแบบพฤติกรรมที่คาดหวังจากบุคคลอื่นและปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับความเชื่อด้วยความตั้งใจที่จะให้เกิดผลในทางบวก

12. มีความตระหนักในสถานการณ์ มีการปรับตัวในการปฏิบัติทางภาวะผู้นำต่อสถานการณ์ที่หลากหลาย

คณะกรรมการการศึกษาของรัฐแมริแลนด์ (Maryland State Board of Education, 2005 : Online) ได้กำหนดกรอบงานภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะที่สำคัญ โดยแบ่งเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (สิริราณี วสุภัทร, 2551: 54-55)

1. การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวิสัยทัศน์ โดยผู้บริหารนำวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ประกอบด้วยค่านิยม ความท้าทาย และโอกาสต่างๆ เพื่อการพัฒนาของนักเรียน มีกระบวนการเพื่อให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ดำเนินการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ มีการทบทวนตรวจสอบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดหาทรัพยากรเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้วิสัยทัศน์เกิดผลสำเร็จ

2. การร่วมกิจกรรมอย่างกลมเกลียวกัน เป็นการให้ความเคารพ สร้างทีมงาน และไว้วางใจอย่างแท้จริงในการประสานสัมพันธ์กับนักเรียน บุคลากร และผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงต่อผู้เรียนและครูในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างทีมภาวะผู้นำของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน และให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. การติดตาม ดูแลความร่วมมือในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างต่อเนื่องในการสร้างหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานทั้งส่วนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น และนำกลยุทธ์การสอนบนพื้นฐานงานวิจัยไปประยุกต์ งานมอบหมายของครูมีเป้าหมาย ทำหายในระดับที่เหมาะสม และเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ และมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อวัดความก้าวหน้าของนักเรียน

4. การสร้างความมั่นใจในกฎเกณฑ์การประเมินผล ผู้บริหารสร้างความมั่นใจในการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาความร่วมมือ สร้างความมั่นใจในการใช้การประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การประเมินผลสรุปเพื่อเป็นพื้นฐานในการวัดผลสัมฤทธิ์ และการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน

5. การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนา ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยการสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้มีการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เว็บไซต์เพื่อศึกษาค้นคว้า ทบทวนสรุปข้อมูลเป็นกลุ่มย่อย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจพัฒนาการเรียนการสอน และคณะครูร่วมมือกันวิเคราะห์ผลงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

6. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ผู้บริหารให้การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีความสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร

การสอนและการประเมินผล และสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและรับผลสะท้อนกลับ มีการพัฒนาวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของบุคลากร และมาตรฐานการพัฒนาวิชาชีพของหน่วยงานต้นสังกัด

7. การสร้างและพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำให้บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำให้แก่บุคลากรด้วยการสร้างโอกาสการเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอน กระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ครู สร้างความผูกพันต่อสถานศึกษาให้แก่ครู และมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพและความสำเร็จของทีมผู้นำของสถานศึกษา

8. การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องด้วยการให้การต้อนรับผู้ปกครองนักเรียน ผู้มีอุปการคุณ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาในโรงเรียน กระตุ้นให้เป็นสมาชิกร่วมปฏิบัติการปฏิรูปโรงเรียน ให้มีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของโรงเรียน มีการกระจายการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยของ สิริราณี วสุภัทร, 2551 : 194 ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและ เชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษารัฐแมริแลนด์ (Maryland State Board of Education, 2005) โดยได้มีการปรับลดองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็น 4 องค์ประกอบ และมีการเปลี่ยนชื่อ ดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวิสัยทัศน์
2. การสร้างความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล
3. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ และ
4. การเสริมสร้างความเป็นผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

เกียรติชัย ศรีระชัย (2556 : 19) กล่าวถึง ภาวะผู้นำในยุคปัจจุบันควรมีพฤติกรรมว่า คือ การเน้นความสำคัญของสิ่งที่ควรจะเป็น สร้างวัฒนธรรม องค์การ สื่อสารวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญของสิ่งที่ควรจะเป็น สร้างวัฒนธรรมองค์การให้โรงเรียน เป็นฐานและใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม มีทักษะภาวะผู้นำหลายแบบ อาศัยวิสัยทัศน์ของสถาบัน

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (อ้างใน บุญนาค ทับทิมไทย, 2557: 39-41) ได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Defining the School Mission) การกำหนดภารกิจของ โรงเรียน เป็นการกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจำแนกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Framing School Goals) การกำหนดเป้าหมายของ โรงเรียนนั้นจะต้องมีความชัดเจน โดยเน้นที่ผล สมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยให้ทีมงานมีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงาน จะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

ที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะไปสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ใน ห้องเรียน

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communicating School Goals) การสื่อสารเป้าหมาย ของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ครูผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบโดยทั่วกัน ทั้งในรูปที่เป็นทางการ เช่น การประชุมคณะครู การชี้แจงในหนังสือคู่มือของโรงเรียน ฯลฯ และโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกับครู เป็นต้น

2. การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) การจัดการด้านการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริม และสนับสนุนของครู การเรียนของ นักเรียนและการประสานการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

2.1 การนิเทศและการประเมินด้านการสอน (Supervising and Evaluation Instruction) การ นิเทศและการประเมินผลด้านการสอนจากทำงานร่วมกับครู หลักสูตรและการสอน ผลงาน ของผู้บริหารจะต้องมั่นใจได้ว่าเป้าหมายของโรงเรียนดังกล่าวถูกถ่ายทอดสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึง การประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนด้านการสอนให้ ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียน โดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนหลังแต่ครูทั้งด้านการนิเทศและการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่ เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ

2.2 การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (Coordinating Curriculum) หมายถึง พฤติกรรม การ ประสานงานกับครูในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล จุดประสงค์ตามหลักสูตรของโรงเรียน จะต้อง สัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน และคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง

2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring Student Progress) ผู้บริหาร ควร จะใช้ผลจากคะแนนทดสอบในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การ ประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน

3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote School Climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และเจตคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งด้านตัวครู นักเรียน และ การเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instructional Time) เวลาที่ใช้ในการสอน ของครูในห้องเรียนมักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็ก ที่เรียนซ้ำ รวมทั้งคำขอร้อง ต่าง ๆ จากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาทางควบคุม

กิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อย ที่สุด โดยผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้ โดย การกำจัดสิ่งต่างๆที่จะ ทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในห้องเรียนอย่างมี ศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility) การดูแลเอาใจ ใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารนักเรียนและกับครู ซึ่งปฏิสัมพันธ์ อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมายในด้านความต้องการของนักเรียนและครูผู้บริหารมีโอกาสสื่อสารเป้าหมายระดับต่างๆของโรงเรียนให้นักเรียนและครูทราบ

3.3 การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ รวมทั้งการให้รางวัลและการให้การยอมรับการทำงาน ของครู นับเป็นบทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารในการที่ทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น รางวัลที่ ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์อาจไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว หากแต่อาจจะเป็น คำชมเชยทั้งโดยส่วนตัวหรือการให้สิ่งจูงใจยอมรับโดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ และการให้รางวัลอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting Professional Development) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมระยะ ประจำการ รวมทั้งการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่างๆตามโครงการพัฒนาบุคลากร และช่วย ให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้

3.5 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and Enforcing Academic Standards) มาตรฐานทางวิชาการที่สูง และมีความชัดเจนจะเป็นสิ่งที่จำเป็นในการปรับปรุงการเรียนของ นักเรียน และมาตรฐานที่สูงขึ้นนี้ จะแสดงได้จากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้(Providing incentives for learning) การส่งเสริม ฐานการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการให้รางวัล และการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูงและเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้โอกาสนักเรียนให้การทำที่เป็น ที่ยอมรับของห้องเรียนและในโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างห้องเรียนและ โรงเรียนในด้านกรให้รางวัลเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

ัญญลักษณ์ ผาภูมิ (2559: 28) ได้กำหนดกรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการ ไว้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ของสถานศึกษา
2. การบริหารจัดการหลักสูตรและ การสอน
3. การพัฒนานักเรียน
4. การพัฒนาครู และ
5. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

จากการศึกษาภาวะผู้นำของนักวิชาการหลายท่าน มีความคิดเห็นบางส่วนสอดคล้องกัน และมีบางส่วนแตกต่างกันไปตามบริบทของการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของภาวะผู้นำทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่าน เพื่อกำหนดเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตารางสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	Knezevick (1984)	Hallinger and Murphv (1985)	Davis and Thomas (1989)	Weber (1989)	Heck and others (1990)	Winter and Sweeney (1994)	Morcan (2000)	Chell (2001)	Glickman (1990)	Van Deventer and Kruger (2003)	Resnick (2002)	Huber (2007)	สิริภานี วสภัทร(2551)	เกียรติชัย ศรีระชัย (2556)	รัชนีลักษณ์ ผาภูมิ (2559)	ความถี่	ผู้วิจัยเลือก
การกำหนดภารกิจ	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓		✓		✓	✓	10	✓
การสื่อสารเป้าหมาย	✓	✓			✓	✓			✓	✓			✓	✓		8	✓
การจัดการหลักสูตร	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓			✓	10	✓
การนิเทศติดตามผลปฏิบัติงานของครู		✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓					7	
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓					✓	9	✓
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓						7	
การพัฒนาบุคลากร		✓				✓		✓	✓			✓	✓		✓	7	
การสร้างแรงจูงใจครู	✓	✓				✓			✓	✓		✓				6	

จากตาราง 1 การสังเคราะห์แนวคิดภาวะทางผู้นำวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยต้องการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความถี่ความ คิดเห็นจากนักวิชาการสูงสุด 4 อันดับ เนื่องจากความถี่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด และทัศนคติของ นักวิชาการที่คิดเห็นตรงกัน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 4 ด้านที่ นักวิชาการคิดเห็นตรงกันมากที่สุด ดังนี้ 1) การกำหนดภารกิจ 2) การจัดการหลักสูตร 3) การ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 4) การสื่อสารเป้าหมาย

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเป็นรวมถึงแนวคิดที่แสดงให้เห็นชัดเจนถึง ความสำคัญของพฤติกรรมของผู้บริหารในการบริหารและจัดกิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อนำพา สถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้

3.1 การกำหนดภารกิจ

การกำหนดภารกิจของสถานศึกษาถึงเป็นจุดสำคัญที่สุดของการบริการสถานศึกษา เนื่องจากภารกิจหลักของสถานศึกษาคือ “การจัดการเรียนการสอน” งานวิชาการจึงถือเป็นงานที่มี ความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและ มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนด แนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง

ความหมายของการกำหนดภารกิจ

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความหมายรวมอยู่ในแวดวงของการกระทำของผู้บริหารโรงเรียน หรือที่มอบหมายให้ผู้อื่นกระทำเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าการเรียนรู้ของนักเรียน อันประกอบด้วย ภารกิจต่าง ๆ คือ การนิยามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมาย พันธกิจโดยรวมของ โรงเรียนให้ชัดเจน (Debevoise, 1984; Wildy and Dimmock, 1993; Murphy, 1990; King, 2002)

ฮอว์ลิ่งเจอร์ และเมอร์ฟี Hallinger; & Murphy. 1985:221) ให้ความหมายของการกำหนด ภารกิจไว้ว่า หมายถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่มีความชัดเจนและเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ทีมงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่ง จะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการ ปฏิบัติงาน จะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียน จะต้องมึลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะไปสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียน

กรุง (1993: 243) กล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทาง วิชาการที่มี ประสิทธิภาพ โดยจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ องค์ประกอบ ซึ่งถือว่าครอบคลุม กิจกรรมต่าง ๆ ผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ การกำหนดพันธกิจ(Defining mission)

งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลแสดง ให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ระบุไว้ชัดเจนแล้วนั้นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจแจ่มแจ้ง การจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจนั้นจะต้องไม่ประมาณการสูงเกินไปจุดประสงค์ที่ ระบุชัดเจนต้องเป็นไปตามสภาพการณ์ในช่วงเวลาหรือช่วงวิกฤติด้วย การปฏิบัติการโดยไม่มีพันธกิจ ที่ระบุชัดเจนนั้น ก็เหมือนกับการออกเดินทางที่ไม่มีจุดหมายในใจ

อานู ช้างกลาง (2557 : 50) การกำหนดภารกิจไว้ว่า หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ เป็น 3 องค์ประกอบย่อยได้แก่ การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ การให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ และการสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ

อภิเดช พลเยี่ยม (2556: 28-29) เสนอว่า การกำหนดขอบเขตของงานหรือบทบาทหน้าที่ ที่องค์กรต้องทำในลักษณะอาณัติ (Mandate) หรือตามกฎหมาย เพื่อให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ หรือเป็นการกิจตามยุทธศาสตร์ (ตามแผนชาติ ตามนโยบายของรัฐบาล ตามนโยบายของ รัฐมนตรี ฯลฯ) เกี่ยวกับพันธกิจ มีประเด็นที่ควรศึกษาในรายละเอียดดังนี้ 1) ข้อความพันธกิจ (Mission Statement) เป็นการแสดงแนวคิดและวิธีการดำเนินงานเพื่อ บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดเป็น การระบุภารกิจที่องค์กรนั้นพยายามจะบรรลุและจะระบุขอบเขตการ ปฏิบัติการขององค์กรเกี่ยวกับ ผลผลิตและการให้บริการ ข้อความพันธกิจที่ชัดเจนจะอธิบายถึง ค่านิยมและลำดับความสำคัญต่างๆ ขององค์กร และปกป้องถึงทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยจะ กำหนดขอบเขตเพื่อเสนอแนะการ กำหนดกลยุทธ์ ความสำคัญในการกำหนดพันธกิจให้ชัดเจน 1.1) เพื่อเป็นหลักสำคัญในการ กำหนดเป้าประสงค์ และทิศทางขององค์กร 1.2) เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานในการจัดสรร ทรัพยากรขององค์กร 1.3) เพื่อความสะดวกในการแปลความหมายของเป้าประสงค์ในโครงสร้าง การทำงาน การออกแบบงาน และกำหนดความรับผิดชอบภายในองค์กร ด้วยวิธีการซึ่งคำนึงถึง ต้นทุน เวลา และตัวชี้วัดการทำงานที่สามารถประเมินผลและควบคุมผลงานได้ 2) แนวทางการ กำหนดพันธกิจจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้ 2.1) อะไรคือเหตุผลในการก่อตั้งหรือคงอยู่ขององค์กร และอะไรคือจุดมุ่งหมาย พื้นฐานขององค์กร 2.2) ลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์ขององค์กรคืออะไร 2.3) ความแตกต่างด้านพันธกิจขององค์กรกับองค์กรอื่นในช่วง 3 - 5 ปีข้างหน้า 2.4) กลุ่มประชาชน ผู้รับบริการหลักคือกลุ่มใด 2.5) ผลผลิตและบริการที่สำคัญในปัจจุบันและอนาคตคืออะไร 2.6) ลักษณะประโยชน์ด้านเศรษฐกิจที่สำคัญคืออะไร 2.7) ความเชื่อ ค่านิยม และปรัชญาขององค์กรคืออะไร

ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558: 31) สรุปได้ว่าการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของ โรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการ กำหนด วิธีการและวางแผนการปฏิบัติการงานวิชาการและเป้าหมายด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในภารกิจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาครูด้านวิชาการ

จากความหมายของการกำหนดภารกิจข้างต้น หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดภารกิจต่างๆของสถานศึกษา การนิยามวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีความชัดเจนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ความสำคัญของการกำหนดภารกิจ

การกำหนดภารกิจและการทำตามภารกิจอย่างถูกต้องจะส่งผลให้การดำเนินการตามเป้าหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง เรียบร้อย และสมบูรณ์

ปรดี ประทุมสุวรรณ (2555: 86) ให้ความหมายว่าการกำหนดภารกิจมีลักษณะสำคัญคือ ต้องง่ายต่อการนำไปปฏิบัติและชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติที่หลากหลาย พร้อมทั้งต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของภารกิจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ครูก (Krug. 1992 : 430–443) กล่าวถึง การกำหนดพันธกิจ (Defining Mission) หรือภารกิจ งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล แสดงให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ระบุไว้ชัดเจนแล้วนั้น จะต้องสื่อสารให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจแจ่มแจ้ง การจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจนั้น จะต้องไม่ประมาณการสูงเกินไปจุดประสงค์ที่ระบุชัดเจน ต้องเป็นไปตามสภาพการณ์ในช่วงเวลาหรือช่วงวิกฤต ด้วยการปฏิบัติโดยไม่มีพันธกิจที่ระบุชัดเจนนั้น ก็เหมือนกับการออกเดินทางที่ไม่มีจุดหมายในใจ

สอดคล้องกับแนวคิดของเมอร์ฟี (Murphy 1990: 230) ที่ว่า การสร้างพันธกิจและเป้าหมายเป็นการสร้างความรู้สึกว่ามีจุดประสงค์ร่วม และเชื่อมโยงการทำงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่ต้องมีวิสัยทัศน์เดียวกัน ผู้บริหารต้องจัดทำกรอบเป้าหมายโรงเรียนคือ การกำหนดเป้าหมายที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกคน โดยการรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนทั้งที่ผ่านมาและที่เป็นปัจจุบัน และการรวมนำที่รับผิดชอบของครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สื่อสารเป้าหมายบ่อย ๆ ให้เป็นที่เข้าใจ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแก่นักเรียน ผู้ปกครองและครู

จากความสำคัญของการกำหนดภารกิจ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการวางแผนร่วมกันอย่างชัดเจน การนำไปปฏิบัติและชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติ โดยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ประกอบของการกำหนดภารกิจ

การกำหนดภารกิจนั้นมีหลายองค์ประกอบ ทั้งนี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญ ที่จะสามารถกำหนดภารกิจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กร

ฮอร์ลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985:221) ให้ความหมายว่าผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดภารกิจดังนี้

1. พิจารณาว่าในปีนั้นๆ บุคลากรของโรงเรียนควรจะมุ่งเน้นความสนใจและทุ่มเททรัพยากรไปในทิศทางใด

2. กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. กำหนดเป้าหมายที่ระบุระบุวัตถุประสงค์ย่อย และกำหนดขอบข่ายงาน
4. นำข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบันมาใช้ในการกำหนดเป้าหมาย
5. จัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับครูและบุคลากรอย่างชัดเจน
6. ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
7. ดำเนินการให้เป้าหมายในทางปฏิบัติสามารถวัดได้ด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น

จากองค์ประกอบของการกำหนดภารกิจ จึงหมายถึง หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดเป้าหมาย โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดขอบข่ายงานหรือพันธกิจ และดำเนินการตามสิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความสำคัญของการกำหนดภารกิจ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการวางแผนร่วมกันอย่างชัดเจน การนำไปปฏิบัติและชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติ โดยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า การกำหนดภารกิจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้จึงต้องกำหนดขอบข่ายงาน มีการวางแผนร่วมกันอย่างชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายไปยังผู้ปฏิบัติมีการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนต้องมีความชัดเจนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าการเรียนรู้อันของนักเรียน และก้าวไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

3.2 การจัดการหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา การจัดการศึกษาจะดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเรื่องของหลักสูตรเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนเป็นหัวใจในการดำเนินงาน หากขาดหลักสูตรที่ดีที่มีคุณภาพ ผลผลิตภายใต้หลักสูตรย่อมไร้คุณภาพเช่นเดียวกัน

ความหมายของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตร

การจัดการศึกษา จะเป็นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นที่รวม จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันหมด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นทั้งผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ปกครองควรมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของ หลักสูตร โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียน

การเข้าใจ ในเรื่องของหลักสูตรอย่างดี ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนโดยมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตร และการจัดการหลักสูตรไว้อย่างหลากหลายดังนี้

โอลิวา (1992 : 8-9) ได้ให้นิยามความหมายหลักของหลักสูตรโดยแบ่งเป็นการให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ บริบท หรือสภาพแวดล้อมและวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ดังนี้ 1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์(Purpose) หลักสูตรจึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำ ให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร หรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรในแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่ เป็นวิธีการนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้นๆ เช่น หลักสูตร คือการถ่ายทอด มรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตรคือ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน 2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Contexts) นิยามของหลักสูตร ในลักษณะนี้ จึงเป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตรซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรนั้น มีลักษณะอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือหลักสูตรที่การปฏิรูปสังคม 3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการนิยาม ในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรคือ กระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตรคือโครงการสอนหรือแผนการจัดการเรียนการสอน

ประสาธ นื่องเฉลิม (2554: 30) ให้ความหมายว่าหลักสูตร หมายถึง เอกสารและแนวทางในการจัดการเรียนรู้อุปกรณ์ด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียน และกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น ๆ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2554: 2) ให้ความหมายว่าหลักสูตรมีความหมายสองนัย ความหมายในวงแคบหลักสูตร คือ วิชาหรือเนื้อหาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม

สุเทพ อ่วมเจริญ (2557: 56) จากการศึกษา นิยาม “ หลักสูตร ” สรุปได้ว่า “หลักสูตร (Curriculum) ” หมายถึง ศาสตร์ที่เรียนรู้เพื่อนำไปกำหนดวิถีทางที่นำไปสู่การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจัดกลุ่มได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. หลักสูตรเป็นผลผลิตในรูปแบบเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือมัลติมีเดียเป็นต้น
2. หลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษา โดยปกติเขียนในรูปแบบหลักสูตรรายวิชา การจัดลำดับของมาตรฐานในการเรียนรู้ตามหลักสูตร
3. หลักสูตรเป็นความตั้งใจเพื่อการเรียนรู้ จะบอกจุดหมาย เนื้อหาสาระ มโนทัศน์ หลักการทั่วไป และผลการเรียนรู้
4. หลักสูตรเป็นประสบการณ์ของผู้เรียน มีกิจกรรม ทั้งที่มีการวางแผนและไม่ได้วางแผนไว้

5. หลักสูตรแฝง ไม่ได้เป็นหลักสูตรโดยตรง แต่จะเป็นสิ่งใดหรืออะไรก็ตาม ที่ผู้เรียน เรียนรู้ที่ไม่ได้วางแผนไว้ หรือถึงแม้จะไม่ได้เป็นความคาดหวังไว้ แต่เป็นไปได้

จริยาภรณ์ พรหมมิ (2559: 52) สรุปว่า แผนหรือแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อแสดง จุดหมาย การจัด เนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์จะให้แก่ผู้เรียน และกระบวนการประเมินผล การเรียนรู้ ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น ๆ

จากความหมายหลักของหลักสูตรข้างต้น สรุปว่า หลักสูตร หมายถึง โครงสร้าง กิจกรรม ประสบการณ์ หรือแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ มีความรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งกำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้ร่วมสังเคราะห์หรือ ออกแบบหลักสูตรรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา

กรุง (1992 : 120-121) อธิบายว่าการบริหารหลักสูตรและการสอน (Managing curriculum and instruction) การสอน ถือว่าเป็นการบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้น อย่างน้อย ที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้ขอบข่ายของ รายวิชาที่สอนและรู้ความจำเป็นที่ต้องสอนรายวิชา นั้นๆ การมีพื้นฐานความรู้กว้าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำพาผู้อื่นดำเนินการตามพันธกิจของ โรงเรียนได้ ก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารโรงเรียนสามารถให้ข้อมูลสารสนเทศและทิศทางการดูแล เกี่ยวกับวิธีสอนและผู้บริหารควรใส่ใจและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 25) ได้ให้ความหมายว่าหลักสูตร เป็นศาสตร์ที่มี ทฤษฎีหลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้อย่างเป็นระบบในการ จัดการศึกษา เป็นแผนการจัดการเรียนการสอน โดยมีปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ ครูนักเรียน วัสดุ อุปกรณ์อาคารสถานที่กระบวนการ (process) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา

ณัฐชนก ชัยศรี (2555 : 21-22) อธิบายว่า ด้านการบริหารการสอนเกี่ยวข้องโดยตรง กับครูในเรื่องหลักสูตรและการสอน ภาระงาน ประกอบด้วย การนิเทศและประเมินการสอน การ ประสานงานการจัดและใช้หลักสูตร และกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การนิเทศและการ ประเมินการสอนประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริม การสอนให้ครู กำกับการสอนในเรียนโดยการเข้า เยี่ยมห้องเรียนอย่างไม่เป็นทางการ และจัดการ ปฏิบัติการต่างๆ ในห้องเรียนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของโรงเรียน การประสานงานการจัดและใช้ หลักสูตร อ้างถึงผู้บริหารโรงเรียนที่จัดโอกาส ให้ครูร่วมมือจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ งานบริหารงาน การสอน มีหน้าที่กำกับความก้าวหน้าของนักเรียน อ้างถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้ผลของการ ทดสอบเพื่อกำหนดเป้าหมาย ประเมินหลักสูตร ประเมินการสอน และวัดผลการความก้าวหน้าไปสู่ เป้าหมายของโรงเรียน

ความหมายของการจัดการหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการบริหารการ สอนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับครูและนักเรียน และการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดโอกาสให้ครูได้ มีส่วนร่วมมือจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานหลักสูตร มีภาระหน้าที่ที่จะทำให้

ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร เรียนรู้หรือปฏิบัติตนอย่างไร หรือมีลักษณะอย่างไร รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ให้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อตัวผู้เรียนอย่างสูงสุด ในแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่เป็นวิธีการนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้นๆ

ความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้หลักสูตรช่วยพัฒนาบุคคลต่างๆ ให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและพัฒนาการในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยทำให้บุคคลต่างๆ สามารถกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนช่วยพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญในทุกๆ ด้าน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554: 13) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้ หลักสูตรเปรียบเสมือนบ้ำหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ ซึ่งหลักสูตรนั้นเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษาและแนวทางการจัดการศึกษาส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าหลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์กำหนดแนวทางการรู้ ความสามารถและความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาโดยตระหนักว่าผู้เรียนและสังคมควรได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ซึ่งถือว่าหลักสูตรย่อมทำนายลักษณะสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรร

ประสาธ เหนืองเฉลิม (2554: 30) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของคนในชาตินั้น ๆ ซึ่งเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับแล้ว หลักสูตรจะเป็นตัวสะท้อนคุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับนั้น
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา ถ้าประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมสะท้อนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
3. หลักสูตรเป็นแนวทางของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ สามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการกำกับ ดูแล และติดตามผลของการศึกษา
4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานเดียวกัน แต่กระบวนการออกแบบและกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ผู้สอนต้องจัดให้หลากหลายและตอบความมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
5. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ และอนาคตของชาติย่อมเกิดจาก วิสัยทัศน์ของหลักสูตรที่มีการกำหนดกรอบเนื้อหาและแนวทางที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2556: 32) ให้ความหมายว่าหลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่ง

อย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใดและระดับ ใดก็จะขาดหลักสูตรเสียมิได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่า จะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่า จะเป็นอย่างไรอีกด้วย

ความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตร หมายถึง มาตรฐานทางการศึกษาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกันโดยหลักสูตรที่มีคุณภาพจะเป็นสิ่งสะท้อนการจัดการการศึกษาอันเปี่ยมไปด้วยคุณภาพ ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบ วางแผน กำหนดกรอบเนื้อหาภายในหลักสูตร รวมถึงการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของตนเอง

องค์ประกอบของการจัดการหลักสูตร

เชย์ฟอर्थ (1999: 165-179) เสนอว่า หน้าที่พื้นฐานหลักของสถานศึกษาคือ การให้บริการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความต้องการของนักเรียน ชุมชนและสังคม สถานศึกษาต้องตระหนักถึงสภาพแวดล้อม การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ๆ โครงสร้างทางสังคมใหม่ ๆ และค่านิยมใหม่ๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้น แล้วจัดเตรียมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ภายใต้ความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลและองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษากับหลักสูตรและการสอน ต้องบริหารให้ถูกทิศทาง ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และพึงตระหนักว่าไม่มีหลักสูตรและวิธีการสอนใดดีที่สุดในที่ที่จะนำไปใช้ได้กับทุกคน ทุกสถานการณ์หรือทุกจุดมุ่งหมาย

นิตยา เปลื้องนุช (2551: 8) ให้ความหมายว่าเราสามารถเข้าใจองค์ประกอบหลักต่าง ๆ ของหลักสูตรว่าประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 5 ประการ คือ curriculum ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการ คือ

1. curriculum objectives คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเรียน การสอน หลักสูตรจะต้องมีความมุ่งหมายเป็นอันดับแรกและต้องชัดเจนทั้งความมุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะ

2. curriculum structure คือ โครงสร้างหลักสูตร เป็นส่วนที่กล่าวถึงว่า หลักสูตรจะมีการแบ่งระบบการศึกษาอย่างไร เช่น แบ่งเป็นภาคเรียนเป็น semester หรือ จะใช้เวลานานเท่าไร จึงจะจบหลักสูตร จะใช้วัดผลอย่างไร อาจจะเป็นแบบคะแนนรวมปลายปี ระบบหน่วยกิต หรืออื่น ๆ เหล่านี้คือโครงสร้างของสูตร

3. curriculum content คือ เนื้อหาของหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ ต้องกำหนดว่าจะต้องจัดสอนเนื้อหาอย่างไร มากน้อยเท่าไร ลำดับก่อนหลังอย่างไร จึงจะเหมาะสม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยปกติหลักสูตรจะกำหนดวิชาที่สำคัญไว้ วิชาที่สำคัญที่สุดคือ ภาษาและการใช้ของสังคมนั้น ๆ ต่อมาคือ ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ซึ่งทั้ง 5 วิชานี้ เป็นส่วนสำคัญอันดับแรกสำหรับเนื้อหาของหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีวิชาในสาขาต่าง ๆ คือ

3.1 วิชาพลาณามัย ได้แก่ พลศึกษา สุขศึกษา

3.2 วิชาที่ก่อให้เกิดสุนทรียภาพ รักสวยรักงาม ได้แก่ วิชาศิลปศึกษา เช่น วาดเขียน ขับร้องดนตรี

3.3 วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเทคนิคทั้งหลาย ซึ่งเราเรียกว่า “วิชาอาชีพศึกษา” ได้แก่ งานไม้ งานโลหะ งานเครื่องยนต์ ไฟฟ้า เขียนแบบ ออกแบบธุรกิจ

4. curriculum materials คือ วัสดุประกอบหลักสูตร หลักสูตรจะมีความมุ่งหมาย โครงสร้างหรือเนื้อหาอย่างไร จะต้องคำนึงถึงวัสดุประกอบหลักสูตรด้วย วัสดุกลุ่มแรกคือ “แบบเรียน” วัสดุที่สองคือ อุปกรณ์การสอน เป็นอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น คือ กระดานดำและชอล์ก เครื่องมือวิทยาศาสตร์เครื่องมือสำหรับฝึกงาน แผนที่ลูกโลก ห้องสมุดและหนังสืออ่านประกอบ A.V. materials (audio visual materials) วัสดุโสตทัศนอุปกรณ์ ซึ่งได้แก่ภาพยนตร์ภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง รวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ห้องปฏิบัติการทางภาษา (language laboratory) สิ่งทีกล่าวมานี้คือ teaching materials หรือวัสดุที่ใช้ประกอบหลักสูตร เพื่อช่วยให้ การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสะดวกยิ่งขึ้น

5. curriculum process คือ กระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรเริ่มด้วย วิธีสอน การจัดชั้นเรียน เทคนิคในการเรียนจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน รวมทั้งการวัดผลประเมินผล การเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่จำเป็นและ สำคัญของหลักสูตร “หลักสูตร” ตามความหมายจะคลุมเฉพาะเรื่อง curriculum objectives, curriculum structure และ curriculum contents เท่านั้น ส่วน curriculum materials และ curriculum process เรารวมเรียกว่า “การเรียนการสอน”

จากองค์ประกอบของการจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย 5 ส่วนย่อยคือ ความมุ่งหมายของ หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร วัสดุประกอบหลักสูตร และ คือ กระบวนการเรียน การสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรม ของผู้บริหารในการบริหารการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนโดยตรง การที่ผู้บริหาร โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ วางแผน กำหนดกรอบเนื้อหาภายใน หลักสูตร รวมถึงการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป จัด ส่งเสริมการจัดทำ หลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสามารถ ในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยการนำหลักสูตรไปใช้ให้ถูกต้องและ สามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร ตาม จุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้นๆ ให้เป็นไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพ จะเป็นสิ่งสะท้อนการจัดการการศึกษาอันเปี่ยมไปด้วยคุณภาพ

3.3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

การส่งเสริมหรือสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการ กระตุ้นให้ชุมชนสนับสนุนสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จในทางวิชาการ และสร้างแรงจูงใจ และ ขวัญกำลังใจให้แก่ครูและนักเรียน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและครู และ ร่วมกับครู วิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับชุมชนอยู่เสมอ

ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน(Promoting instructional climate) เมื่อบรรยากาศของโรงเรียนเป็นบรรยากาศที่แสดงว่าเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริม ให้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงเป็นการยากที่จะไม่รู้ ผู้บริหารโรงเรียนรับผิดชอบการสร้างบรรยากาศ การศึกษาทุกระดับและเป็นบรรยากาศที่จะช่วยดึงพลังงานของนักเรียนและครูออกมา มีหลายวิธีการที่จะทำให้เกิดผลได้ เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ และให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่า สิ่งที่ดีกว่าสุดยอด คือการที่แต่ละคนได้ทำในส่วนของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมีความคาดหวังอย่างมากกับนักเรียน (Krug,1992)

D6(1992: 67) กล่าวถึง การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน (Promoting Instructional Climate) ว่า เมื่อบรรยากาศของโรงเรียนเป็นบรรยากาศที่ แสดงว่าเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บรรลุความสำเร็จ ผู้บริหาร โรงเรียนรับผิดชอบการสร้างบรรยากาศการจัดการศึกษาทุกระดับและเป็นบรรยากาศที่จะช่วยดึง พลังของครูและนักเรียนออกมา มีหลายวิธีที่จะทำให้เกิดผลได้เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และเป็นระบบ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ โดยตระหนักว่าการเปิดโอกาสให้นักเรียนมี ส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญมาก

ชฎากาญจน์ เจริญชนม์ (2553: 6) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง การสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งในด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอนรวมถึงมาตรฐานด้านวิชาการของโรงเรียน

ณัฐชนก ชัยศรี (2555: 22) ให้ทัศนะในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมี พฤติกรรมปกป้องเวลาสอน ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ปรากฏกายให้เห็นเสมอ ให้ขวัญกำลังใจแก่ครู ส่งเสริมมาตรฐานทางวิชาการให้เข้มแข็ง ให้ขวัญกำลังใจเมื่อมีการเรียนรู้ งานในหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางอ้อมที่ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นบวก ผู้บริหาร โรงเรียนมีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนและครูโดยอาศัยการจัดรางวัล ซึ่งจะช่วยเสริมแรงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและความพยายามเป็นผลดี โดยอาศัยมาตรฐานที่ชัดเจนที่สามารถรวบรวมสิ่งที่ โรงเรียนคาดหวังจากนักเรียน โดยอาศัยการใช้เวลาของโรงเรียนอย่างระมัดระวังและโดยการเลือกและ ใช้โครงการพัฒนาครูที่มีคุณภาพสูง คำอธิบายงานในมิตินี้ช่วยรวบรวมกิจกรรมต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้ มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีโดยอาศัยกิจกรรมทางอ้อมเหล่านี้

ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 187-214) ได้สรุป องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดบรรยากาศส่งเสริมวิชาการ หมายถึง การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุงสถานที่ใหม่เป็นปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคคลากรมีพฤติกรรม เน้นการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายสถานศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ มีความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ตลอดจนให้ความสำคัญของบุคคลากรในสถานศึกษา ให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ฤทธิรงค์ เศษวงค์ (2556: 29) สรุปว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หมายถึงการพัฒนาปัจจัยทั้งเชิงนามธรรม และรูปธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 1) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ 2) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน 3) การสร้างบรรยากาศ ทางวิชาการ 4) การให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและนักเรียน และ 5) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

อภิเดช พลเยี่ยม (2556: 39) กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หมายถึง 1) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ 2) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน 3) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ 4) การให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและนักเรียน และ 5) การส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

อานู ช่างกลาง (2557 : 88) ให้ความหมายว่าแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สรุปเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1. การส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ 2. การสะท้อนผลงานวิเคราะห์และวิพากษ์ และ 3. การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

ลัดดาพรรณ นัตตาเทพ (2557: 9-10) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การควบคุมการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่ครู และ นักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและ สร้างมาตรฐานทางวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หมายถึง 1) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ปลอดภัย เป็นระเบียบ 2) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน 3) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ 4) การให้ขวัญ กาลังใจแก่ครูและนักเรียน และ 5) การส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของโรงเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความสุข สนุกสนานและการแสดงถึงการมีเจตคติที่ดีของผู้บริหาร ในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีของสถานศึกษา

ความสำคัญของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

กลิคแมน (Glickman. 2007 : 47) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (Positive School Climate) การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะมีผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารและทีมงานในโรงเรียนเพื่อแยกแยะระหว่างปัจจัยที่สร้างสรรค์บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องหากกลยุทธ์เพื่อใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยที่สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้และพิชิตปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ขัดขวางบรรยากาศในการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน

ฮาลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy. 2001 : 225) กล่าวว่า การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote School Climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และเจตคติของบุคลากร และนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งด้านตัวครูนักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

1. การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instructional Time) เวลาที่ใช้ในการสอนของครูในห้องเรียนมักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็ก เด็กที่เรียนช้า รวมทั้งคำขอร้องต่าง ๆ จากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาทางควบคุมกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดโดยผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้โดยการกำจัดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในการเรียนอย่างมีศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility) การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดเป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียนและกับครูซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมาย ในด้านความต้องการของนักเรียน และครูผู้บริหารจะมีโอกาสสื่อสารเป้าหมายระดับต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียน และครูทราบ

3. การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูการสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้รวมทั้งการให้รางวัล และการให้การยอมรับการทำงานของครูนับเป็นบทบาทที่สำคัญหนึ่งของผู้บริหารในการที่จะทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น รางวัลที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์อาจไม่ใช่เงิน

เพียงอย่างเดียว หากแต่อาจจะเป็นคำชมเชยทั้งโดยส่วนตัวหรือการหาสังคมยอมรับโดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ และการให้รางวัลอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

4. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting Professional Development)

การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมระยะประจำการ รวมทั้งการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาบุคลากรและช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้

5. การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and Enforcing Academic Standards) มาตรฐานทางวิชาการที่สูง และมีความชัดเจน จะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความคาดหวังซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และมาตรฐานที่สูงขึ้นนี้จะแสดงให้เห็นได้จากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

6. การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing Incentives for Learning) การส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการให้รางวัล และการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง และเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียน และในโรงเรียน โดยผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานระหว่างห้องเรียน และโรงเรียนในด้านการให้รางวัลเพื่อเป็นการยืนยันว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

สิริญาพร มุกดา (2558: 43) กล่าวถึงความสำคัญของการที่ผู้บริหารแสดงบทบาท กระตุ้นและพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการว่าเป็นพฤติกรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยส่งผลต่อการดำเนินงานของบุคลากร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน และภูมิใจในสถานศึกษาของตน การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่ดี เช่น มีกิจกรรมทางวิชาการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร เป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ความสำคัญของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ข้างต้น หมายถึง ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะมีผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารสามารถส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายวิธี ตามบริบทของผู้เรียนหรือองค์กร เพื่อให้ได้ผลอย่างดีที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดความปลอดภัย เป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดการเรียนรู้และวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศที่แสดงว่าเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีการจัดหาของขวัญและของรางวัลแก่

ครูและนักเรียนเพื่อการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีแก่บุคลากร และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

3.4 การสื่อสารเป้าหมาย

การกำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์จากการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการแปลหรือเปลี่ยนพันธกิจและทิศทางของสถานศึกษา ให้เป็นผลการดำเนินงานที่แท้จริงซึ่งสามารถวัดได้ เป้าประสงค์จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารแต่ละระดับขององค์กรให้ความคาดหวังอย่างยิ่ง

ความหมายของการสื่อสารเป้าหมาย

เฮคและคณะ (Heck; et al. 1990: 110-122) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสื่อสารด้านเป้าหมายวิชาการ หรือเป้าหมายการเรียนการสอนให้ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองได้ทราบโดยทั่วกัน

ฮาลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy. 2001 : 221-224) ให้ความหมายว่าการสื่อสารคือ เป้าหมายของโรงเรียนอาจจัดทำในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การประชุมครู การชี้แจงในหนังสือคู่มือ การปฏิบัติงานของโรงเรียน หรือโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่นการพูดคุยกับครู ผู้ปกครอง

ณัฐชนก ชัยศรี (2555 : 21) ให้คำอธิบายงานของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับกรอบเป้าหมายโรงเรียนและการสื่อสารให้เข้าใจเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนแสดงว่าเห็นความสำคัญของกรอบเป้าหมายของโรงเรียนโดยการทำงานกับผู้ปกครองนักเรียน และครูเพื่อที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาภายในโรงเรียน และพัฒนาเป้าหมายการปฏิบัติงานไปสู่ ทิศทางเหล่านี้ หน้าที่การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนหมายถึงวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความของเป้าหมายของโรงเรียนต่อครู ผู้ปกครองและนักเรียน การสื่อสารนี้ทำได้โดยใช้การสื่อสารทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น หนังสือคู่มือ การประชุมครู การประชุมใหญ่ ของโรงเรียน การพูดคุยกับครูหรือนักเรียน การใช้ป้ายนิเทศ และการประชุมครูและผู้ปกครอง

ปรีดี ประทุมสุวรรณ (2555 : 90) ได้สรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษากับการสื่อสารเป้าหมาย หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานและรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ดีทั้งในการพูดและการเขียน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับห้องเรียนทั่วทั้งสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558: 31) สรุปว่าการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิธีการและวางแผนการปฏิบัติการ งานวิชาการและเป้าหมายด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในภารกิจ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาครูด้าน วิชาการ

สุขฤทัย จันทรทรวงกรด (2558: 34) สรุปว่าการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายโรงเรียน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

การสื่อสารเป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความสุข สนุกสนานและ การแสดงถึงการมีเจตคติที่ดีของผู้บริหาร ในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีของสถานศึกษา

ความสำคัญของการสื่อสารเป้าหมาย

พระมหาพิทยา จันทรวิงษ์ (2557: 64) ได้สรุปความสำคัญของการสื่อสารเป้าหมายของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารที่ดี ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ได้ทุนส่งเสริมและสนับสนุนในการบริหารการศึกษาจากผู้นอ้อย่างเต็มที่ โดยได้แสดงทัศนะต่อสื่อสารให้ได้ผลดีได้แก่ 1) พูดแจ่มแจ้ง 2) พูดจูงใจ 3) พูดลงใจ 4) พูดให้รำเริง ดังนั้นทักษะในการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพให้มีศักยภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า สื่อสารเป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหาร ในการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการ เป้าหมายการเรียนการสอน การชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากร การชี้แจงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้กับครู ผู้ปกครองและนักเรียนได้รับทราบ ใช้การสื่อสารทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ รวมถึงสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนไปสู่วิถีชีวิตจริงของผู้เรียนได้

4. หลักการแนวคิดและทฤษฎีของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

คำว่า จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็นคำที่มีใช้เมื่อไม่นานมานี้ โดยจัดว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทยและเป็นที่น่าสนใจซึ่งถูกหยิบยกมาพูดถึงกันในวงกว้าง

4.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

มีผู้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะ ไว้หลากหลาย และมีการเรียกจิตสาธารณะไว้แตกต่างกัน ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ เป็นต้นซึ่งคำเหล่านี้ มีผู้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกันเมื่อแยกศึกษาความหมายจิตสาธารณะมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 189) ได้อธิบายความหมาย จิตสาธารณะไว้ว่าเป็นคำผสม 2 คำ คือ จิต + สาธารณะ จิต แปลว่า “ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก ” และ สาธารณะ แปลว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ

ทั่วไป” ดังนั้น เมื่อรวมกัน จิตสาธารณะ แปลว่า คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มองเห็นว่าคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน

กูตเตอร์สโลห์ (Gutersloh, 2003 อ้างอิงใน วรินทร์ บุญยั้ง, 2554: 135) กล่าวถึง จิตสาธารณะ หมายถึง จิตที่รู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมและทักษะของบุคคลในฐานะพลเมืองที่แสดงออกรับผิดชอบต่อสังคมท้องถิ่น มีลักษณะ 3 ประการดังนี้

1. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
2. ทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีงาม
3. ความเต็มใจที่ทำประโยชน์เพื่อชุมชน

โบวส์, ซาลเมอร์ส และฟลานากัน (Bowes, Chalmers and Fianagan 1996 อ้างอิงใน วรินทร์ บุญยั้ง, 2554: 135-136) กล่าวถึง จิตสาธารณะ หมายถึง ความเต็มใจของส่วนบุคคลที่จะแสดงออกบทบาทในฐานะพลเมืองโดยมุ่งเน้นความตระหนักเอาใจใส่ต่อตนเองและสวัสดิภาพของผู้อื่น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555: 17) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรมและการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศลและมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ช่วยเหลือและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้สังคมโดยส่วนรวมมีความสุข

พระมหาชานาญ กตฺธมโม (บุญแพ) (2555: 20) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือจิตสำนึกที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ ตลอดถึงการรับผิดชอบต่อหน้าที่หรือการทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม จิตสาธารณะ เป็นจิตสำนึกที่ดีที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล เป็นจิตใต้สำนึกที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยการรับรู้ เรียนรู้ จดจำ และลอกเลียนแบบ ก่อให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ของตนเอง เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม

นวลจันทร์ พะท่าโล (2558:9) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนรวม หรือพูดและฟังได้ง่ายๆว่าการตระหนักรู้และการคำนึงว่ามีส่วนรวมร่วมกัน การมีจิตสำนึกร่วมกันในสาธารณะสมบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นต้น

ประทีป จินฉิ่ง (2557 : 40) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล ที่ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและพร้อมจะมีส่วนร่วมในเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะของ ความคิด คือ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้หรือมีผลกระทบร่วมกันของชุมชน

2. ลักษณะของความรู้สึกลึกคือ มีความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของสิ่งสาธารณะ มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคม

3. ลักษณะของการกระทำ คือ เอาใจใส่เป็นธุระ อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม หรือพยายามผลักดันให้เกิดผลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยการรับผิดชอบและเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติ

จากหลากหลายความหมายของจิตสาธารณะที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่า จิตสาธารณะหมายถึง การมีจิตสำนึกด้วยจิตวิญญาณต่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตน ด้วยการแสดงออกโดยการกระทำที่สะท้อนถึงความรักและรู้สึกเป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะ การมีจิตเป็นกุศลสร้างสรรค์สิ่งดี เพื่อชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรับผิดชอบต่อหน้าที่หรือการทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม

4.2 ความสำคัญของจิตสาธารณะ

ในสังคมยุคปัจจุบัน จิตสาธารณะถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว สถานศึกษา องค์กร สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ โรงเรียน นับได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวด ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กแต่ละช่วงวัย อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป โดยการส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะจะช่วยสร้างพฤติกรรมและจิตใจของเด็กให้เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ลดการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อันจะนำไปสู่ชุมชน และสังคมที่เข้มแข็งต่อไป

ประทีป จินฉ่ำ (2557: 41) ได้กล่าวว่าความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นนั้น สิ่งแรกที่เราจะต้องพิจารณาก็คือ ตรวจสอบว่าสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีสภาพการณ์เป็นอย่างไรบ้าง จึงจะต้องนำเอา จิตสาธารณะมาเกี่ยวข้อง ประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรหยิบยกมาพิจารณาถึงสภาพของสังคมปัจจุบันก็คือ

1. สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งบริโภคนิยม ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของวัตถุเป็นหลัก ให้ความสำคัญแก่มูลค่ามากกว่าคุณค่า มุ่งการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาดัดแปลงเป็นเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ตน เป็นสังคมที่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ของความเป็นวัตถุนิยมเป็นสังคมที่เชื่อในลัทธิเอาอย่าง และการแข่งขันเพื่อสร้างปริมาณมากกว่าคุณภาพเป็นสังคมที่วัดกันที่ความมั่งคั่งแห่งการมีผลผลิตทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เหนือกว่า

2. ในด้านสุขภาพ เป็นสังคมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ทางการแพทย์ที่ รุดหน้า ทำให้อัตราผู้สูงอายุมีจำนวนมากและในอนาคตจะเป็นชนกลุ่มใหญ่ของโลก ตัวอย่างใน ประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 2033 ประชากรผู้สูงอายุ 58 ปี ขึ้นไปจะเพิ่มขึ้น 23% เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงแม้การแพทย์จะเจริญก้าวหน้าแต่ก็ไม่สามารถจะรักษาโรคได้ทั้งหมด ทั้งโรคติดต่อ เช่น หวัด นก หวัด 2009 และโรคไม่ติดต่อเช่น มะเร็ง เป็นต้น จากข้อมูลอัตราการตายของประชากรโลก ในปี ค.ศ. 2009 มีอัตราการตาย 8.2 คนต่อ 1000 คน ซึ่งอัตราการตายนอกจากจะเกิดจากโรคระบาด โรคภัยไข้เจ็บแล้ว ยังเกิดจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่นแผ่นดินไหว ดินถล่ม น้ำท่วม ฯลฯ

3. สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน เป็นปัญหาใหญ่ของโลก ที่สำคัญคือเกิดมลพิษของ ระบบนิเวศ อันเนื่องมาจากการทำลายและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ หรือทดแทนไม่ได้ เช่น พลังงาน เป็นต้น ทำให้หลายพื้นที่ของโลกต้องประสบภัยแล้ง ไฟ ป่า ที่ทำให้ชีวิตและทรัพย์สินสูญหายไปเป็นจำนวนมาก

4. สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร ด้านการคมนาคม ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำให้โลกมีความใกล้ชิด และไปมาหาสู่กัน สะดวก ติดต่อกันได้ตลอดเวลา ด้วยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่นำมาสร้าง เป็นนวัตกรรม ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายให้การดำรงชีวิต แต่ก็ทำให้มนุษย์ต้องเร่งร่างกาย ในการแสวงหาวัตถุต่าง ๆ เหล่านั้นมาบำรุงตน จนต้องยึดระบบเงินตราเป็นเครื่องวัดความเป็นอยู่ และไม่ ว่าจะเป็นฐานะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

จากสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน ทำให้มีผลต่อสภาพจิตใจของคนในสังคม จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ของสมาชิกสังคมโลกจะวนเวียนอยู่ในวงจรของสภาพจิตใจที่คล้ายคลึงกันใน ประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญคือ

1. เป็นสังคมที่จิตใจของคนมีความทะเยอทะยานพุ่งเพื่อ ด้วยมุ่งแต่การแสวงหาวัตถุมา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต จึงเป็นจิตใจที่มุ่งทำลายธรรมชาติ มุ่งทำลายล้างซึ่งกัน และกัน เพื่อเอาชนะแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ การผลิตอาวุธสงครามที่ร้ายแรง จึงเป็นสินค้าที่แข่งขันกัน ในตลาดโลก

2. จิตใจที่ยึดติดกับความเชื่อในประสิทธิภาพของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ จึงเป็นสังคมที่มุ่งแสวงหาความพยายามเอาชนะเวลาของธรรมชาติ มีความหลงใหลวัตถุที่เชื่อ ว่าจะทำให้อยู่นิรันดร์ ด้วยคติที่ว่าเงินตราจะบันดาลให้ทุกอย่าง

3. สภาพจิตใจของสมาชิกในสังคมที่เต็มไปด้วย ความวิตกกังวล ความเครียดจากการบีบบังคับของสภาพแวดล้อม ที่เป็นผลจากการประยุกต์ระบบบริโภคนิยมให้กับการดำเนินชีวิต อัตราของคนป่วยเป็นโรคทางประสาทจึงมีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4. จิตใจของคนในสังคมปัจจุบัน มีความเป็นส่วนตัวสูง เนื่องจากการยึดติดอยู่กับเทคโนโลยีขั้นสูงคือคอมพิวเตอร์ ด้วยความเชื่อว่าเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน การใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าคอมพิวเตอร์ จึงถือว่าเป็นการวัดความสามารถเพราะไม่ต้องมีความรับผิดชอบใด ๆ มีความเป็นโลกส่วนตัวสูง และมุ่งแข่งขันในด้านวัตถุมากกว่าการสร้างคุณภาพให้แก่ชีวิต

จากสภาพจิตใจของคนในสังคมปัจจุบันตามที่ได้กล่าวมานี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบระดับบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

2. ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

3. ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา คือ การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว และองค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

4. ผลกระทบระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา

5. ผลกระทบระดับชาติ ถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะทำให้เกิดปัญหา คือ วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม ประเทศอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคมเมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้อะไรเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ผลกระทบระดับโลก ถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะ จะทำให้เกิดการเอาใจเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ คือ เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา เกิดการกลั่นแกล้ง แก่งแย่งหรือ

กรอบำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่นมองชนชาติอื่น ๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ และเมื่อเรามองไปยังการจัดการในสถานศึกษา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาและจัดอยู่ในความสนใจของนักการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ซึ่งเชื่อมโยงกับความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 7- 8) ซึ่งได้กำหนดให้การมีจิตสาธารณะเป็นข้อหนึ่งในคุณลักษณะพึงประสงค์ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง ทั้งนี้ ความรู้และทักษะที่จำเป็นเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนรวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555 : 6) สอดคล้องกับ แนวความคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (2007 : 64-65) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “บุคคลจะสามารถเอาตัวรอดและประสบความสำเร็จทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิต ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้จะต้องมีจิตสาธารณะทั้ง 5 ประการ ประกอบรวมอยู่ในตัวของคนๆนั้น นอกจากนี้ จิตสาธารณะทั้ง 5 ยังช่วยจรโลงสังคมโลกในอนาคต ให้เป็นสังคมที่น่าอยู่มากยิ่งขึ้นด้วย” ซึ่งจิตสาธารณะทั้ง 5 นั้นประกอบด้วย

1. จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined Mind) หมายถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น
2. จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) หมายถึง การสังสม ต่อยอด และสร้างนวัตกรรมความรู้
3. จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind) ที่เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์สร้างด้วยการหมั่นฝึกฝน

4. จิตแห่งความเคารพ (Respectful Mind) หมายถึง การเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็นและ

5. จิตแห่งคุณธรรม (Ethical Mind) อันสรุปได้ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม นำการพัฒนา นอกจากนี้ พระมหาชานาญ กตธมโม (2555:42) ยังได้กล่าวว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนจึงต้องให้ความสำคัญ และตระหนักเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง เพราะจะเป็นพื้นฐานให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาหาความรู้
2. มีความรับผิดชอบ สามารถพึ่งตนเอง
3. มีความประหยัด รู้จักพอดี
4. ประพฤติตัวเหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา สามารถพึ่งตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย เช่น (1) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ (2) มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน (3) มีความรับผิดชอบต่อเพื่อน หรือบุคคลอื่น เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเคารพสิทธิผู้อื่น และ (4) มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดี เช่น ปฏิบัติตามกฎของสังคมกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม เป็นต้น การที่คนเรามาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัวองค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลกด้วย

จากความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ สรุปว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา นักปรัชญาการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษารวมถึงหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสาธารณะในตัวบุคคล ตั้งแต่ครั้งเริ่มต้นในวัยเด็ก เยาวชน กระทั่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพื่อให้เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตวิญญาณในการสำนึกรักและหวงแหนสมบัติส่วนรวม ตลอดจนสำนึกและรู้จักหน้าที่ของตน มีจิตกุศลสร้างสรรค์สิ่งดีเพื่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อระงับปัญหาที่เกิดจากการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาอารยประเทศได้อย่างเปี่ยมล้นคุณภาพ

4.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

กูเตอร์สโล (Guttersloh, 2003: 26) ได้จำแนกจิตสาธารณะเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (A sense of belonging to a community)

2. ความมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นทำสิ่งที่ดีร่วมกัน (An orientation to the common good)

3. ความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อชุมชน (A willingness to work for the community)

สมาร์ท และคนอื่นๆ (Smart; et al. 2000: 5 - 6) อธิบายว่าจิตสาธารณะอาจแสดงออกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน (Community responsibility)

2. จิตสำนึกทางการเมือง (Political Civic Mindedness)

3. ความรับผิดชอบต่อการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคมโลก (feelings of responsibility towards the local and global community)

โกวิทย์ พงษ์ภักดี (2553 :5) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. จิตสาธารณะทางด้านความคิด คือ

1.1 ตระหนักถึงปัญหา ได้แก่ การแสดงวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์ และรับรู้ความสามารถของตนในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

1.2 ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การมีความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และสามัคคี เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น

2. จิตสาธารณะทางด้านพฤติกรรม คือ

2.1 ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การทุ่มเทและอุทิศตน มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวม และทำ ประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้โดยไม่เอาผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

2.2 ด้านการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม การเข้าร่วมเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

ชลธิตา ศรีภักดี (2558: 19) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางความคิด คือ มีความคิดที่ไม่เห็นแก่ตน ตระหนักและคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวม อีกทั้ง ตระหนักถึงปัญหาของส่วนรวม และพร้อมแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหา โดย มีการเรียนรู้ ใช้เหตุผล และมีความคิดเห็นร่วมกับบุคคลในสังคม

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก คือ การเอาใจใส่และเห็นคุณค่าต่อสิ่งสาธารณะ เคารพ และ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อบุคคลในสังคม อีกทั้ง มีความเชื่อใจซึ่งกันและกัน

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม คือ ความพร้อมที่จะการทำพฤติกรรมในลักษณะ สนับสนุน หรือช่วยเหลือ อีกทั้งมีพฤติกรรมการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม และเป็นกิจกรรมที่มีคุณธรรม โดยการช่วยเหลือ

ผู้อื่น ร่วม แก้ปัญหา และพัฒนาสังคม อีกทั้ง มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และเคารพต่อการใช้สิ่ง
สาธารณะ ทั้งนี้ ต้องทุ่มเท อุทิศตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2547: 2 – 3) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา
ให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้
ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

2. การถือเป็นที่หน้าที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตน
สามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครอง
ของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมจาก
การศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว มีการศึกษาจิต
สาธารณะในองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้
องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ

อติมาน แสงคำ (2555 : 14) ได้กล่าวว่่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้ 2 ส่วน คือ
ส่วนที่เป็นพฤติกรรมซึ่งแสดงออกภายนอก ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยเหลือ
ผู้อื่นทำงานด้วยความเต็มใจ การอาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา
โดยไม่หวังผลตอบแทน การแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้าง
ความสุขให้กับผู้อื่น

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน ได้แก่ การดูแลรักษา
สาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน
และชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมกันสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตาม
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

เจษฎา หนูรุ่น (2551 : 23) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะจะต้องพิจารณาจาก
ความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การใช้ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษา
ทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียนทั้งใน
ห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความชำรุดเสียหาย โดยแสดงออกดังนี้

1.1 ดูแลรักษาสิ่งของ เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่ในสภาพดี

1.2 ลักษณะของการใช้ใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

2. การถือเป็นที่หน้า หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการ
ดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดย
แสดงออก ดังนี้

2.1 ทำตามหน้าที่และเคารพกฎระเบียบที่กำหนด

2.2 รับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม คอยสอดส่องดูแลสาธารณสมบัติของส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่จะใช้ของส่วนรมนั้น โดยแสดงออกดังนี้

3.1 ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

จากองค์ประกอบของจิตสาธารณะที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะมีส่วนสำคัญด้วยกัน 3 องค์ประกอบคือ 1) การใช้สาธารณะสมบัติด้วยความทะนุถนอม การรักษาสถาปัตยกรรม สาธารณะสมบัติที่ใช้ร่วมกันด้วยความเต็มใจ เมื่อใช้เสร็จแล้วดูแลรักษาให้คงอยู่ในสภาพคงเดิม 2) การยึดถือหน้าที่ของตนในการแสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติตนเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อส่วนรวม หรือการดูแลรักษาสาธารณสมบัติทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น แบ่งปันโอกาสให้บุคคลอื่นเพื่อให้ได้ใช้ของส่วนรวมโดยไม่เอาผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

4.4 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัครเพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความ เมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะเพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ความหมายกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

คำว่ากิจกรรม ราชบัณฑิตยสถาน (2551:8) ได้ให้ความหมายว่า

1. ภารกิจที่ผู้สอนหรือผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา ทั้งในและนอกชั้นเรียน

2. กระบวนการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยที่มีลำดับขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2552: 21) ได้ให้ความหมายกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะ เพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสาระสำคัญของหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบข่าย แนวการจัดกิจกรรม เงื่อนไข และการประเมิน กิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการ

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรม โดย ให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดง ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตอาสา

2. ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

กรมวิชาการ (2542) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ฉันทนา จันท์บรรจง และคนอื่นๆ (2554: 73-90) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ เช่นการดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งของที่ใช้ร่วมกันของโรงเรียน ชุมชน สังคม การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในการใช้สาธารณสมบัติ เคารพกฎหมาย การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมทั้งการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ปิยวัชร สุทธิวิณิช (2559: 40) สรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมได้ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง โดยมุ่งผลประโยชน์ที่เกิดกับส่วนรวม การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และชุมชน

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร

3.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ขอบข่าย เป็น
กระบวนการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอาสาพัฒนา หรือกิจกรรม
สร้างสรรค์สังคมโดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความ
รับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

4. ขอบข่าย

เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอาสาพัฒนา
หรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม โดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึง
ความรับผิดชอบต่อสังคม ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

5. แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจและ
วิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบการจัดกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม
ตามแผน ร่วมสรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรม ร่วมรายงานผล พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์และ
เผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนสามารถ
เลือกจัดกิจกรรมหรือ เข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

5.1 จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน (กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา)
เป็น กิจกรรมที่ผู้เรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมร่วมกันวางแผนปฏิบัติการจิตอาสาในวิถีชีวิตของ
ชั้นเรียนและโรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัยในการสมัครใจทำงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
ซึ่งงาน เหล่านี้จะขยายขอบเขตจากใกล้ตัวไปสู่สังคมที่อยู่ภายนอกได้

5.2 จัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน(กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม) เป็นกิจกรรมที่
ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนตามแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจที่เป็น
ประโยชน์ แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีแนว
การจัดดังนี้

5.2.1 จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้เรียน
สามารถจัด กิจกรรมตามองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความ
เหมาะสม

5.2.2 จัดกิจกรรมลักษณะโครงการ/โครงการ/กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่

ผู้เรียนนำเสนอการจัดกิจกรรมต่อโรงเรียนเพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงการหรือโครงการหรือกิจกรรมซึ่งมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน

5.2.3 จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม กับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่จัดกิจกรรมในลักษณะเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยผู้เรียน สามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้

6. เงื่อนไข

6.1 เวลาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ อย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน/ปี โดยขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

6.2 เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรม

6.3 ผู้เรียนจะจัดกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ใน เวลา สถานที่ หรือรูปแบบของกิจกรรมใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละ สถานศึกษา และขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

7. การประเมินกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบตาม กรอบเวลาในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

7.1 ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง

7.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 45 ชั่วโมง

7.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง

การประเมินในแต่ละกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีผลการประเมิน เป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเวลา ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลา ปฏิบัติกิจกรรม หรือมี ผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ที่สถานศึกษากำหนด ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่าน ครูที่ปรึกษาต้องให้ผู้เรียนซ่อม เสริมการทำกิจกรรมให้ครบตามเกณฑ์ ที่สถานศึกษากำหนด

จากการศึกษาการกล่าวถึงจิตสาธารณะจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้างต้น สรุปว่า การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สามารถจัดการตนเองได้แล้วอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555: 95 - 98) เขียนไว้ว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นเรื่องที่ครูทุกคนต้องร่วมมือกันปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยการสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนแต่ละครั้งของตนเอง หรือจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น โดยใช้หลักการวิธีการจัดการการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะ ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดจิตสาธารณะ ซึ่งมี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบภายในตนเอง ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ ภาวะทางอารมณ์ ค่านิยมส่วนบุคคล ความปรารถนา และ เพศ และปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียน และการศึกษา สถานภาพทางสังคม และกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะต้องกระทำซ้ำๆ เพื่อเน้นย้ำและป้องกันการเลือนหายหรือเปลี่ยนแปลงให้จิตสำนึกมีความคงทน โดยต้องมีการเสริมแรงจากสถาบันต่างๆ หรือทางสังคม

3. การจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะ ต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้ครบถ้วน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

4. กระบวนการสร้างจิตสาธารณะ ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ยั่งยืน ดังแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956) คือขั้นการรับรู้ (perceiving or receiving) ขั้นการตอบสนอง (responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) ขั้นการจัดระบบ (organizing) และขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (characterization)

จากความหมายของการจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากข้อมูล หรือวิธีการที่หลากหลายโดยเรียนรู้จากการกระทำ หรือกระทำซ้ำๆแบบไม่เร่งรีบ โดยต้องถูกพัฒนาให้ครบทุกด้าน

5. การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะเป็นการสร้างกระบวนการในการส่งเสริมนักเรียนให้มีจิตสาธารณะผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยกิจกรรมจิตสาธารณะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนโดยมีนักทฤษฎี และนักวิชาการกล่าวถึงหลักการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะหลากหลายทฤษฎี

การศึกษาเรื่องการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้อาศัยแนวคิดของ บุญเรือง กั่นกรด (2556: 103-112) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้กำหนดองค์ประกอบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ได้ 4 ด้าน คือ นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ และ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

5.1 นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

ระบบการศึกษาในปัจจุบันนอกจากสอนให้คนอ่านออกเขียนได้กระบวนการเรียน การสอนยังเน้นการท่องจำมากกว่าให้รู้จักคิด ประกอบกับวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการสั่งสอนจาก บรรพบุรุษให้เชื่อฟังตามผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองอบรม สั่งสอน เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชน ไม่พึ่งตนเองขาดการไตร่ตรองตั้งนี้ถ้านักศึกษาขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดผลด้านความเป็นพลเมือง นักศึกษาเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุกด้าน จิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมประการสำคัญ ที่จะส่งเสริมทางด้านเจตคติของนักศึกษา ทำให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว มีความเป็นพลเมือง และเห็นความเท่าเทียมกันของมนุษย์เป็นแรงผลักดันในภาคพลเมือง ทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางตามความต้องการของพลเมือง ทำให้ประเทศขับเคลื่อนด้วยอำนาจประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย ถ้านักศึกษาขาดจิตสาธารณะจะไม่มีความเป็นพลเมือง เป็นเพียงประชาชนที่ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น จะเจริญเติบโตไปเป็นประชาชนที่ไม่รู้จักการพึ่งตนเอง (Passive) รวมทั้งจิตใจคับแคบไม่ช่วยเหลือสังคม ขาดความสามัคคีไม่สามารถเรียนรู้ทำงาน หรือดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระดับสังคม ประเทศและสังคมโลก (Throne, 1997: 437)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ที่10 (พ.ศ. 2549-2554) เป็นแผนที่กำหนดทิศทางแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศได้มีการนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอน โดยการเสริมสร้างศีลธรรม และให้ประชาชนสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า“สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุขเศรษฐกิจมีคุณภาพเสถียรภาพ และเป็นธรรม” สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา(2549:63) ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผลรู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ پاکเพียรขยัน ประหยัด มี

จิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่นมีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 17) จึงได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม แนวการจัดกิจกรรม

โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 70) ได้ให้แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถพัฒนาได้ โดยการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ที่วิเคราะห์ไว้ไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่าง ๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะอย่างชัดเจนซึ่งให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน และ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การกำหนดแผนพัฒนาการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ เพื่อกำหนดเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

5.2 วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 146) ระบุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ไว้ 4 ประการคือ

1. เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สังคมและประเทศชาติ
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจ
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์

โดยการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะนั้น ได้อาศัย เครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมประสบ

ความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่กลุ่ม ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ซึ่งหมายถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน (Croewther, 1996)จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “ความร่วมมือ” เป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กรซึ่งประกอบด้วยกรอบแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน (Cramer,1998)

Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือในการทำงานขององค์กรว่า เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

Robbins & Finley (1998) ยังให้ความหมายของความร่วมมือในการทำงานโดยเน้นความสำคัญว่า ทุกฝ่ายจะให้การช่วยเหลือกันเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน และสามารถทำให้ทีมคงอยู่ได้เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

Martin (1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล (Human Relationship) ในการทำงานร่วมกันของบุคคล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหาร ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเองโดยเน้นการคิดวิเคราะห์ และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม และส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ

5.3 ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ

แนวคิดจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ เริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทยภายหลังการเกิดธรณีพิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ในครั้งนั้นอาสาสมัครจำนวนมากหลั่งไหลจากทั่วประเทศและทั่วโลกเกิดการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดำเนินการกู้ชีพ ทำความสะอาดในบริเวณชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครและทำให้คนไทยหันกลับมาให้ความสำคัญกับความสามัคคีการมีส่วนร่วม และคุณธรรมว่าด้วยการให้อีกครั้งหนึ่ง (นันทรัตน์ ปรีวัติธรรม, 2554: 20)

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพ.ศ. 2550-2551 และ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็น ฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือ ของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน ศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดี มีสุขโดยเห็นว่าสิ่งที่ควรเร่งปลูกฝังคือคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552, หน้า 1)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 147) กำหนดขอบข่ายของการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

“เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมพัฒนา หรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม โดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคม และความมีจิตสาธารณะ

พร้อมกันนี้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้อธิบายถึงลักษณะของกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ว่ามี 3 ประการ คือ

1. เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติด้วยความสมัครใจ
2. เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อผู้อื่นหรือสังคม
3. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนคิดเองและออกแบบเอง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 57) การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบการจัดกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามแผน ร่วมสรุปและ ประเมินผล การ จัดกิจกรรม ร่วมรายงานผล พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเลือกจัดกิจกรรมหรือ เข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน (กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา) เป็น กิจกรรมที่ผู้เรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมร่วมกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในวิถีชีวิตของ ชั้นเรียนและโรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัยในการสมัครใจทำงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งงาน เหล่านี้จะขยายขอบเขตจากใกล้ตัวไปสู่สังคมที่อยู่ภายนอกได้

2. จัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน (กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม) เป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียน ได้รับการสนับสนุนตามแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจที่เป็น ประโยชน์ แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม

แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีแนวการจัดดังนี้

1. จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยผู้เรียนสามารถ จัดกิจกรรมตามองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2. จัดกิจกรรมลักษณะโครงการ/โครงการ/กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนนำเสนอ การจัดกิจกรรมต่อโรงเรียนเพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงการหรือโครงการ หรือ กิจกรรม ซึ่งมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน

3. จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม กับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่จัดกิจกรรมในลักษณะเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยผู้เรียน สามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

3.1 ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน

3.2 ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่จัดกิจกรรมนอกโรงเรียน

ด้วยเหตุนี้การบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA นอกจากจะมีความต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้ายแล้วยังเป็นระบบการบริหารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและชุมชน หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นระบบการบริหารที่เน้นผู้รับบริการและสังคมเป็นศูนย์กลาง โดยสอดคล้องกับลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมการรณรงค์ต่าง จัดกิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อสังคม จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และ จัดกิจกรรมให้กำลังใจ ผู้เสียสละเพื่อสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการจัดส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมจัดกิจกรรมประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จัดกิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อรับใช้สังคม จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และ จัดกิจกรรมให้กำลังใจผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม

5.4 กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

การพัฒนาระบบบริหาร กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพนั้น กลยุทธ์ประการหนึ่งที่จะช่วยให้งานดังกล่าวประสบผลสำเร็จคือ การพัฒนาคุณภาพแบบ PDCA เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

แนวคิดการจัดการด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุงการดำเนินงาน PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นโดยตลอดวงจร PDCA นี้ได้พัฒนาขึ้นโดย ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต ต่อมา ดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง ได้นำมาเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทำให้นิยมเรียกวงจรนี้ในอีกชื่อหนึ่งว่า “วงจรของเดมมิ่ง (Deming Cycle)” (Deming, 1986)

PDCA หรือที่เรียกว่าวงจรเดมมิง Deming Cycle หรือ (Shewhart Cycle) คือวงจรการควบคุมคุณภาพ

1. Plan (วางแผน) หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน Plan การจัดอันดับความสำคัญของ เป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา การดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2. Do (ปฏิบัติตามแผน) หมายถึง การดำเนินการตามแผน อาจประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับ การดำเนินการ (เช่น คณะกรรมการหรือหน่วยงานของคณะ) มีวิธีการ ดำเนินการ (เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการมีการจัดการเรียน การสอน มีการแสดงความจำนงขอรับนักศึกษาไปยังทบวงมหาวิทยาลัย) และมีผลของการดำเนินการ (เช่น รายชื่อนักศึกษาที่รับในแต่ละปี)

3. Check (ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน) หมายถึง การประเมินแผน อาจประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับ การดำเนินการ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของ การดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการ อีกชุดมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมิน ที่ยุ่งยากซับซ้อน

4. Act. (ปรับปรุงแก้ไข) หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์หว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบ การดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการ ในปีต่อไป

การสร้างกระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ โดยวงจรคุณภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอันจะส่งผลให้การบริหารกิจกรรมประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนได้มากที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการวางแผนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ การปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะ การดำเนินการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ กำกับติดตามและร่วมประเมินกิจกรรมจิตสาธารณะ ตามวงจรคุณภาพ

6. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นจากนักวิชาการสูงสุด ทั้ง 4 อันดับ แสดงให้เห็นถึงแนวคิด และทัศนคติของนักวิชาการที่คิดเห็นตรงกันในองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 4 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจ การจัดการหลักสูตร การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสื่อสารเป้าหมาย ล้วนเป็นแนวคิดที่ถือว่ามีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ โดยมีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะดังงานวิจัยสนับสนุนต่อไปนี้

นันทรัตน์ ปรวัทธิธรรม (2553) วิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่ได้รับทุนการศึกษาจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และเพื่อศึกษาพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่รับทุนการศึกษาจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ผู้ศึกษาทำการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนที่ได้รับทุนการศึกษาของสำนักงานทรัพย์สินฯ จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประจำปี 2552 ระดับมัธยมต้น ถึงระดับอุดมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 282 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบสอบถาม ทั้งนี้มีการทดสอบค่าความเชื่อมั่นและปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูล ซึ่งหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC* (Statistical Package for the Social Sciences) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอผลการศึกษา คือ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance-ANOVA) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บุญเรือง กันกรต (2556) วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบ และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับแนวทางการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการร่างรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการอภิปรายกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ชั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบจำนวนผลการวิจัยปรากฏดังนี้

รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่สร้างขึ้นและได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิมี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) คณะกรรมการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) แผนพัฒนาสถานศึกษากิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเองเน้นคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนบำเพ็ญประโยชน์ ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน 3) ส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือ กิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐและเอกชน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรม 5 ประเภท คือ 1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมการณรงค์ 3) กิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อสังคม 4) กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ 5) กิจกรรมการให้กำลังใจผู้เสียสละเพื่อสังคม องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งมี 45 องค์ประกอบย่อย ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีผู้ให้ความสนใจและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการและ การบริหารจิตสาธารณะ ทั้งในและต่างประเทศ อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึก 14 กลุ่ม ที่ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองครอบคลุม 76 จังหวัด พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ ครอบครัว ครู เพื่อน และสื่อมวลชน สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่มีส่วนร่วมพัฒนาจิตสาธารณะ ได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพสื่อ

ไถศิษฐ์ เพลรินทร์ (2552) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ปรากฏว่า ได้ตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำทาง

วิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 60 ตัวบ่งชี้ที่เป็นไปตามหลักการแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ การกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนา นักเรียน จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนาครูจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้และผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทาง วิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นภาพดาว เกตุสุวรรณ (2555: 81–82) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ สถานศึกษา พอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า 1) ระดับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษา พอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก 2) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ทาง การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติมาก ที่สุด คือ การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษา รองลงมา การพัฒนากระบวนการติดตามและ ประเมินผล ส่วนด้านที่น้อยสุด คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมมี ความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านที่มี ความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการ ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ กับการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการพัฒนาแนวทางการ จัดการศึกษาส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พอเพียงด้านการจัดการเรียนการสอนกับการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2560) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการ บริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลปลายบางจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็น ของครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 120 คนและนักเรียนจำนวน 176 คน เครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน t-test, One-way ANOVA และLSD ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของในสังกัดเทศบาลตำบลปลายบางจังหวัดนนทบุรีตามความเห็นของครูและนักเรียนเห็นตรงกันคือ โดยภาพรวมและรายด้านดำเนินการได้อยู่ในระดับมากโดยด้านการตรวจสอบดำเนินการได้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผน ด้านปฏิบัติตามแผน และด้านปรับปรุงแก้ไข 2. ผลการเปรียบเทียบการ

บริหารพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลปลายบางจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วนของนักเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้านคือนักเรียนชายและหญิงเห็นแตกต่างกันในด้านการวางแผน และด้านปรับปรุงแก้ไข

พัฒนพร ศีลาวงษ์ (2556: 64–65) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหาร จัดการ ด้านความสามารถ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทาง วิชาการ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนว การศึกษา ด้านการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นและด้านการส่งเสริมและสนับสนุน วิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

สิริทร คงคุณ (2556: 93–95) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 69 มัธยมศึกษาเขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร) พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน 3.1) ประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก กับภาวะ

ผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 11 ด้าน 3.2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ความสัมพันธ์กัน ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการส่งเสริมชุมชนใหม่ ความเข้มแข็งทางมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ4) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการ ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ 4.1) ครูผู้สอนมีภาระงานมาก จัดครูสอนไม่ตรงกับวิชา และความรู้ความสามารถครูขาดการวางแผนจัดซื้อตำราเรียนขาดงบประมาณ หลักสูตรสถานศึกษา ไม่ได้สร้างจากบริบทของสถานศึกษา การเปลี่ยนนโยบายบ่อย ขาดคู่มือ การวัดและผลประเมินที่ หลากหลาย 4.2) จัดครูสอนตามความรู้ความสามารถ มีวิจัยในชั้นเรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์จัดทำ สื่อ เทคโนโลยี จัดหาโปรแกรมการวัดและประเมินผล ส่งครูเข้าอบรม ศึกษา ดูงานเพิ่มเติม 4.3) ควรปรับปรุง อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และบรรยากาศ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น จัดหม้ายขาว จัดนิทรรศการ มุมเอกสาร เสียงตามสาย วารสาร และเว็บไซต์ของโรงเรียน เป็นต้น จัดทำคู่มือและคำแนะนำต่าง ๆ ให้ผู้ใช้บริการสามารถบริการด้วยตนเอง 4.5) ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้บริหาร และความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควร สื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วม โดยนำความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการเรียนรู้

ประทีป จินนี่ (2558) ได้ศึกษา “การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและบูรณาการการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ รูปแบบการบูรณาการการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา จากเอกสารวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมบนฐานความคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านจิตวิทยาและด้านพระพุทธศาสนา ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ด้านพฤติกรรมศาสตร์และจิตวิทยา และด้านจิตอาสา ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 19 ท่าน ขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาเชิงความคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 – 25 ปี ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 540 คน เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามจำนวน 16 ฉบับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.610–0.964 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นสาเหตุของทางตรงได้แก่ เจตจำนงเสรี สามารถอธิบายจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 62 ($R^2 = 0.62$) และปัจจัยที่เป็นสาเหตุทางอ้อมส่งผลผ่านเจตจำนงเสรี ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภายนอก และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยภายใน ได้แก่ จิตภวณา และปัญญาภวณา ร่วมกันอธิบายเจตจำนงเสรีได้ร้อยละ 22 ($R^2 = 0.22$) 2) องค์ความรู้ใหม่ที่ไ้จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา คือ 4DFree will MODEL

ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558) ได้วิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3, 2) ศึกษาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3, 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารจำนวน 137 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำทางวิชาการ เท่ากับ 0.95 และค่าความเชื่อมั่นการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correltion) ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 สรุปได้ดังนี้ 3.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 7 ด้าน กับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ปรากฏว่า ภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 7 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 5 ด้าน

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอ็มบาร์ฮา (Mbatha. 2004 : 72) ได้ศึกษา บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและผลกระทบที่มีต่อผลการเรียนของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมที่สุ่มมาอย่างเจาะจง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกับการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน การสร้างเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน การสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง และการอภิปราย กันเป็นประจำระหว่างผู้เรียนกับครู เกี่ยวกับความก้าวหน้าจะช่วยปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ในการ ปรับปรุงการปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมภายในโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครู มี การตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปี และจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียน

อลิก มิกคาเร็ค และฮอย (Alig-Mielcarek & Hoy. 2005 : 86) ได้ศึกษา วิเคราะห์ตาม หลักทฤษฎีที่ปรากฏเกี่ยวกับธรรมชาติ ความหมายและอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการ มี ข้อเสนอการวิจัยว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหน้าที่สำคัญแต่ภาวะผู้นำทาง วิชาการเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงได้ ความจริงแล้วบทบาทนี้มีผลทางอ้อม ที่ได้ผลตรงนั้นเกิดจากความมุ่งมั่นทางวิชาการของโรงเรียน รูปแบบและการวัดผลภาวะผู้นำ ทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ ได้จากการศึกษาวรรณกรรมที่สำคัญและช่วยให้นักวิจัยคนอื่น ๆ มี เครื่องมือที่เชื่อถือได้ เป็นที่สงสัยกันว่าความเข้าใจเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในบริบทของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ดีกว่าที่มบริบทเหมาะสมเพื่อการใช้ภาวะผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน จะ เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หากว่าพวกเขาเหล่านั้นหันไปใส่ใจกับการ พัฒนาระบบของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นทางวิชาการให้มาก สร้างเป้าหมายร่วมกันกับครู จัดใหม่ การ ะทอนความคิดเห็นต่อครูเกี่ยวกับความก้าวหน้า ของนักเรียน เสียงของครูและจัดให้มี กิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อความขลังที่สั่งสมกันมาให้กับโรงเรียน และ ส่งเสริมความ ร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ภาวะผู้นำทาง วิชาการไม่ใช่กระสุน มหัตถรรพ์แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักการของผู้บริหารโรงเรียนที่จะใช้พัฒนา บริบทของโรงเรียนให้ครู และนักเรียนประสบความสำเร็จได้ ถึงเวลาที่จะต้องเคลื่อนไปให้มากกว่าคำ บรรยายสวยหรูของภาวะ ผู้นำ ไปสู่การทำงานหนักเพื่อเข้าใจธรรมชาติที่ซับซ้อน ในการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนใน โรงเรียนในท้ายที่สุด เราก็ต้องหาสมบัติมีค่าของโรงเรียนต่อไป สมบัติมี ค่าอย่างเช่น การเน้นทางวิชาการซึ่งผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลง เพื่อเอาชนะความล้มเหลวของสถานะ ตำทางเศรษฐกิจ และสังคม

โอ ดอนเนลและไวท์ (O'Donnel & White. 2005 : 411) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้วิจัยสุ่ม โรงเรียน

ระดับมัธยมและครู 4 คนและผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียนทำแบบสอบถามระดับความ คิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน Hallinger ในแบบสอบถามมี 50 พฤติกรรมสำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า ครูรับรู้ว่าพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนร่วมการ พัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นตัวชี้ให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่มีฐานะทางสังคมดี ที่เชื่อว่าได้แสดงพฤติกรรมสัมพันธ์กับ พันธกิจของ โรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสูงกว่า

ลู (Liu. 2006 : 961) ได้ศึกษา พฤติกรรมผู้บริหารทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสิทธิผล ชื่อว่า Instructional Leadership Behavior Questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานทางวิชาการของครูใหญ่มีความสำคัญสูงสุดกับประสิทธิผลของ โรงเรียน

สปิริโต (Spirito. 2008 : 86) ได้ศึกษาพฤติกรรม ของครูใหญ่ ในฐานะผู้บริหาร ทาง วิชาการ ของโรงเรียนในระดับ มัธยมศึกษา ในมลรัฐ California ที่มีผลต่อความสำเร็จ ทางวิชาการ ของนักเรียน ได้ผลที่น่าพอใจ อย่างหนึ่งว่า การพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่ มีความสำคัญต่อ ความสำเร็จ ทางวิชาการ ของนักเรียน และประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนด้วย

ลันนี่ (Leanne. 2008 : 55) ได้ศึกษา การพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ภายใต้การฝึกอบรมประจำการเพื่อเป็นโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ เก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เครื่องมือของ ฮอลลิงเจอร์ ที่เรียกว่า The Instructional Management Rating Scale Survey วัดความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่าความเป็นผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารทำให้ผู้บริหาร สามารถนิเทศ งานวิชาการได้ และมีผลโดยตรงต่อการ เปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีองค์ประกอบ หลายส่วนที่ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร รวมถึงการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียนหลักให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายหรือพันธกิจที่ตั้งไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนโรงเรียน 70 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 19 แห่ง ขนาดกลาง 18 แห่ง และขนาดใหญ่ 33 แห่ง จำนวนครูทั้งหมด 2,598 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie;& Morgan. 1970: 608) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก ตามวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนออกตามขนาดโรงเรียน 3 ขนาด ดังนี้

ขนาดเล็ก	19 แห่ง	จำนวนครู	190 คน
ขนาดกลาง	18 แห่ง	จำนวนครู	428 คน
ขนาดใหญ่	33 แห่ง	จำนวนครู	1,980 คน

จำนวนครูทั้งหมด 2,598 คน

ขั้นที่ 2 กำหนดโรงเรียนตามขนาดโรงเรียนร้อยละ 30 ได้โรงเรียนขนาดเล็ก 6 แห่ง จำนวนครู 55 คน ขนาดกลาง 5 แห่ง จำนวนครู 129 คน และขนาดใหญ่ 10 แห่ง จำนวนครู 726 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลากโรงเรียน รวมโรงเรียนทั้งหมด 21 แห่ง ได้ผลดังตาราง 2

ขั้นที่ 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างครูตามสัดส่วนประชากรของโรงเรียนแต่ละขนาด ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก 25 คน ขนาดกลาง 55 คน และขนาดใหญ่ 255 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 335 คน ซึ่งเป็นไปตามการเปิดตาราง

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เล็ก	1. บางไผ่ (บ้านนายพันแก้วขาว)	12	5
	2. คลองรางจาก	10	5
	3. แก้วขำทับอุปกัมภ์	9	5
	4. คงโคร์ตอุทิศ	8	4
	5. บางจาก(โกมลประเสริฐอุทิศ)	8	3
	6. วัดประเสริฐสุทธาวาส	8	3
	รวม	55	25
กลาง	7. ชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์	29	12
	8. คลองพิทยาลงกรณ์	20	10
	9. บางแค (เนื่องสังวาลย์อนุสรณ์)	33	13
	10. บ้านนายสี	24	10
	11. วัดแจรงร้อน	23	10
	รวม	129	55
ใหญ่	12. ราษฎร์บูรณะ	60	25
	13. บางขุนเทียนศึกษา	107	28
	14. วัดสะแกงาม	75	25
	15. วัดบุญประดิษฐ์	39	25
	16. วัดราษฎร์บำรุง (งามศิริวิทยาคาร)	50	25
	17. บ้านนายเหรียญ	35	25
	18. พระยามนธาตุราชศรีพิจิตร	124	27
	19. วัดนิมมานรดี	86	25
	20. ประชาบำรุง	54	25
	21. วัดอุดมรังสี	96	25
	รวม	726	255
	รวม	910	335

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert, R. 1932: 47) ดังนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงาน มากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงาน มาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงาน ปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงาน น้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงาน น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert, R. 1932: 47) ดังนี้

- 5 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม มากที่สุด
- 4 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม มาก
- 3 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม ปานกลาง
- 2 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม น้อย
- 1 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม น้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียดของวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการและการบริหารกิจกรรมสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียน

2. นำแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆ กำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ และสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการและการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมตามขอบเขตและนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งตรวจสอบสำนวนภาษาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของ

แบบสอบถาม โดยตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อความและความชัดเจนของภาษา

ค่าดัชนี IOC ที่ได้เป็นค่าเฉลี่ยที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนี IOC มี 3 ระดับ ได้แก่ คะแนน 1 (สอดคล้อง) คะแนน 0 (ไม่แน่ใจ) และคะแนน -1 (ไม่สอดคล้อง) ถ้าดัชนี IOC มีค่าเท่ากับ 1 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้อง ค่าดัชนี IOC มีค่าเท่ากับ -1 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่มีความสอดคล้อง ค่าดัชนี IOC มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่แน่ใจ โดยการกำหนดค่าของความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข จนมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try out) กับครูในโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1984: 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .96 โดยค่าความเชื่อมั่นการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา .94 และค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำทางวิชาการ .94

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปรวบรวมข้อมูลกับครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 21 แห่ง จำนวนทั้งหมด 335 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อโรงเรียนในสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร จากสำนักการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และมาดำเนินการสุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2

2. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจำนวน 21 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 335 คน

3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์และเดินทางด้วยตนเองไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับคืนทั้งทางไปรษณีย์และเดินทางไปรับด้วยตนเอง ผู้วิจัยติดตามยืนยันการตอบแบบสอบถามกลับคืนด้วยการโทรศัพท์สอบถามกับทางโรงเรียนโดยตรง และเดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.74

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 บันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 102) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง การดำเนินงาน มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง การดำเนินงาน มาก

2.50 – 3.49 หมายถึง การดำเนินงาน ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง การดำเนินงาน น้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง การดำเนินงาน น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 102) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม มาก

2.50 – 3.49 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม น้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง การแสดงพฤติกรรม น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2560: 363)

สูงกว่า .90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

.71 - .90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

.30 - .70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ต่ำกว่า .30 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

.00 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach. 1984: 204)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 สถิติวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

2.2.2 สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบวิธีการคัดเลือกเข้า (Multiple Regression Analysis- Enter Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยตัวแปรพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยตัวแปรพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
R	แทน	ค่าที่แสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดกับตัวแปรเกณฑ์
R^2	แทน	ค่าที่แสดงการอธิบายของตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรเกณฑ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ
X	แทน	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
X_1	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการกำหนดภารกิจ
X_2	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการจัดการหลักสูตร
X_3	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
X_4	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการสื่อสารเป้าหมาย
Y	แทน	การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

\hat{Y}	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
\hat{Z}_Y	แทน	คะแนนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
Z_{X_1}	แทน	คะแนนมาตรฐานด้านการกำหนดภารกิจ
Z_{X_2}	แทน	คะแนนมาตรฐานด้านการจัดการหลักสูตร
Z_{X_3}	แทน	คะแนนมาตรฐานด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
Z_{X_4}	แทน	คะแนนมาตรฐานด้านการสื่อสารเป้าหมาย
p-value	แทน	ความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 304 คน ที่เก็บรวบรวมได้ ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	n	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	210	69.08
สูงกว่าปริญญาตรี	94	30.92
รวม	304	100.00
ตำแหน่ง		
ครู	49	16.13
ครู ค.ศ.2	189	62.17
ครู ค.ศ.3	65	21.38
สูงกว่าครู ค.ศ.3	1	0.32
รวม	304	100.00
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	26	8.55
5-10 ปี	46	15.14
11-15 ปี	146	48.03
มากกว่า 15 ปี	86	28.28
รวม	304	100.00
ขนาดของโรงเรียน		
เล็ก (จำนวนนักเรียน 1-400 คน)	24	7.89
กลาง (จำนวนนักเรียน 401-800 คน)	50	16.45
ใหญ่ (จำนวนนักเรียนมากกว่า 800 คน)	230	75.66
รวม	304	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 69.08 มีตำแหน่งเป็นครู **ครู ค.ศ.2** จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 62.17 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาระหว่าง 11-15ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 48.03 และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนมากกว่า 800 คน) จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 75.66

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม ราย
ด้าน และรายข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลปรากฏดังตาราง 4-9

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้โดยรวม และรายด้าน (n = 304)

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	4.11	.63	มาก
2. วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	4.21	.58	มาก
3. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ	4.17	.58	มาก
4. กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	4.22	.62	มาก
รวม	4.17	.56	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
กรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.17, SD = .56) เมื่อพิจารณาราย
ด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการ
บริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ (\bar{X} = 4.22, SD = .62) ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิต
สาธารณะ (\bar{X} = 4.21, SD = .58) ด้านลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ (\bar{X} = 4.17, SD = .58)
และด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ (\bar{X} = 4.11, SD = .63)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ (n = 304)

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.15	.76	มาก
2. ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการ ของชุมชน	4.09	.73	มาก
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์และพันธกิจของการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะภายในสถานศึกษา	4.15	.73	มาก
4. ผู้บริหารกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร กิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษา	4.13	.77	มาก
5. ผู้บริหารกำหนดแผนงานด้านการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนของสถานศึกษา	4.08	.75	มาก
รวม	4.11	.63	มาก

จากตาราง 5 พบว่าระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.15$, $SD = .73$) ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.15$, $SD = .76$) และผู้บริหารกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.13$, $SD = .77$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะโดยรวมและรายข้อ (n = 304)

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะโดยเห็นให้ ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง	4.13	.75	มาก
2. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะโดยเห็นให้ ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ของ ตนเอง	4.23	.73	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ ครูเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อ ครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน	4.24	.73	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อ สังคมของผู้เรียน	4.20	.69	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัด กิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ	4.24	.71	มาก
รวม	4.21	.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, $SD = .58$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .71$) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .73$) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะโดยเห็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ($\bar{X} = 4.23$, $SD = .73$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้าน**ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ**โดยรวมและรายข้อ (n = 304)

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ด้าน ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.22	.74	มาก
2. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ภายในชุมชน อาทิ เรื่องประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน	4.23	.74	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมเพื่อการรับใช้สังคม	4.25	.73	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	4.17	.71	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่ทำให้กำลังใจผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม	4.20	.72	มาก
รวม	4.17	.58	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้าน**ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ**โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.17$, $SD = .58$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมเพื่อการรับใช้สังคม ($\bar{X}= 4.25$, $SD = .73$) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ภายในชุมชน อาทิ เรื่องประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน ($\bar{X}= 4.23$, $SD = .74$) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X}= 4.22$, $SD = .74$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านกระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ (n = 304)

การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา	4.22	.68	มาก
2. ผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา	4.16	.69	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา	4.16	.70	มาก
4. ผู้บริหารกำกับติดตามและร่วมประเมินกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา	4.09	.70	มาก
รวม	4.22	.62	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้าน กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .62$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .68$) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, $SD = .70$) และ ผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, $SD = .69$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม รายด้าน และรายข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลปรากฏดังตาราง 10-14

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยรวม และรายด้าน (n = 304)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการแสดงผล		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. การกำหนดภารกิจ	4.18	.61	มาก
2. การจัดการหลักสูตร	4.19	.59	มาก
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	4.30	.57	มาก
4. การสื่อสารเป้าหมาย	4.25	.62	มาก
รวม	4.24	.55	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .55$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.30$, $SD = .57$) การสื่อสารเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.25$, $SD = .62$) การจัดการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.19$, $SD = .59$) การกำหนดภารกิจ ($\bar{X} = 4.18$, $SD = .61$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการกำหนดภารกิจโดยรวม และรายข้อ (n = 304)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดภารกิจ	ระดับการแสดงผล		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.27	.69	มาก
2. ผู้บริหารกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	4.17	.74	มาก
3. ผู้บริหารกำหนดขอบข่ายของงานและวางแผนการทำงานร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา	4.12	.73	มาก
4. ผู้บริหารใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อประสิทธิภาพการทำงาน	4.14	.74	มาก
5. ผู้บริหารสื่อสารถึงผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ	4.14	.78	มาก
6. ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนชัดเจนโดยเห็นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.21	.70	มาก
รวม	4.18	.61	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการกำหนดภารกิจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.18$, $SD = .61$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X}= 4.27$, $SD = .69$) ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนชัดเจนโดยเห็นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ($\bar{X}= 4.21$, $SD = .70$) และผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}= 4.17$, $SD = .74$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการจัดการหลักสูตรโดยรวมและรายข้อ (n = 304)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการหลักสูตร	ระดับการแสดงผล		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมวางแผนและออกแบบหลักสูตรของสถานศึกษา	4.22	.73	มาก
2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.18	.72	มาก
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป	4.20	.71	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลาง	4.08	.71	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	4.15	.68	มาก
6. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	4.22	.67	มาก
7. ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	4.22	.71	มาก
รวม	4.19	.59	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD = .59$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .67$) ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .71$) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .72$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้โดยรวมและรายด้าน (n = 304)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	ระดับการแสดงผล		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดความปลอดภัยกับผู้เรียน	4.39	.66	มาก
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของตนเอง	4.31	.67	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในสถานศึกษา	4.35	.72	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เรียนภายในสถานศึกษา	4.30	.68	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดหาของขวัญและรางวัลแก่ครูและผู้เรียนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร	4.23	.67	มาก
6. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีร่วมกันกับครูผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	4.29	.71	มาก
รวม	4.30	.57	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $SD = .57$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดความปลอดภัยกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.39$, $SD = .66$) ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, $SD = .72$) และผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของตนเอง ($\bar{X} = 4.31$, $SD = .67$)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการสื่อสารเป้าหมายโดยรวมและรายข้อ (n = 304)

ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ด้านมนุษย์	ระดับการแสดงผล		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารได้ชี้แจงเป้าหมายด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับครู ผู้เรียน และผู้ปกครองได้รับทราบ	4.29	.74	มาก
2. ผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ	4.30	.75	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการทำกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตได้	4.26	.72	มาก
4. ผู้บริหารใช้วิธีการสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนด้วยการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	4.25	.72	มาก
รวม	4.25	.62	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการสื่อสารเป้าหมายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.25$, $SD = .62$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X}= 4.30$, $SD = .75$) ผู้บริหารได้ชี้แจงเป้าหมายด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับครู ผู้เรียน และผู้ปกครองได้รับทราบ ($\bar{X}= 4.29$, $SD = .74$) และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการทำกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตได้ ($\bar{X}= 4.26$, $SD = .72$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) (n = 304)

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X ₁	1.000	.883**	.791**	.784**	.842**
X ₂		1.000	.805**	.784**	.832**
X ₃			1.000	.826**	.818**
X ₄				1.000	.827**
X					.897**

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับสูง (r = .897) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ(X₁) (r = .842) มีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาคือการจัดการหลักสูตร (X₂) (r = .832) การสื่อสารเป้าหมาย (X₄) (r = .827) และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (X₃) (r = .818) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (**Enter Multiple Regression Analysis**) ผลปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 ทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis) (n = 304)

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	SE _b	t	p-value
การกำหนดภารกิจ (X ₁)	.252	.272	.054	4.666*	.000
การจัดการหลักสูตร (X ₂)	.158	.166	.057	2.771*	.006
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (X ₃)	.157	.160	.053	2.962*	.003
การสื่อสารเป้าหมาย (X ₄)	.215	.237	.049	4.387*	.000
R = .897 SE _{est} = .249 F = 249.382*					
R ² = .806 a = .317					

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านร่วมกันพยากรณ์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 80.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการกำหนดภารกิจ (X₁) ($\beta = .272$) ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาได้แก่ การสื่อสารเป้าหมาย (X₄) ($\beta = .237$) การจัดการหลักสูตร (X₂) ($\beta = .166$) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (X₃) ($\beta = .160$) ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 15 ข้างต้น สามารถนำมาเขียนในรูปของสมการพยากรณ์
ได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .317 + .252(X_1) + .158(X_2) + .157(X_3) + .215(X_4)$$

2. รูปของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = .272(Z_{X_1}) + .166(Z_{X_2}) + .160(Z_{X_3}) + .237(Z_{X_4})$$

ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขออธิบายจากสมการคะแนนมาตรฐานเป็นหลัก โดยสามารถอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตัวแปรที่ส่งผลคือตัวแปรทั้ง 4 คือ การกำหนดภารกิจ (X_1) การสื่อสารเป้าหมาย (X_4) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (X_3) และการจัดการหลักสูตร (X_2) ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายตัวแปรเรียงได้ดังนี้

ตัวแปร การกำหนดภารกิจ (X_1) ($\beta = .272$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการกำหนดภารกิจ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ดีขึ้น .272 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการกำหนดภารกิจลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ลดลง .272 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร การสื่อสารเป้าหมาย (X_4) ($\beta = .237$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการสื่อสารเป้าหมาย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ดีขึ้น .237 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการสื่อสารเป้าหมายลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ลดลง .237 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร การจัดการหลักสูตร (X_2) ($\beta = .166$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการจัดการหลักสูตร เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ดีขึ้น .166 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการจัดการหลักสูตรลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ลดลง .166 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (X_3) ($\beta = .160$) อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ดีขึ้น .160 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อนโดยมีการลดลงภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ลดลง .160 หน่วย เช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิต
สาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาใน
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้มีความสัมพันธ์กัน
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัด
กรุงเทพมหานคร จำนวนโรงเรียน 70 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 19 แห่ง ขนาดกลาง 18 แห่ง
และขนาดใหญ่ 33 แห่ง จำนวนครูทั้งหมด 2,598 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัด
กรุงเทพมหานคร จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน

(Krejcie;& Morgan. 1970: 608) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นแล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก

1.2 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินการบริหารการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก 1) นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 2) วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 3) ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 4) ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ ส่วนการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการศึกษาใน 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจ 2) การจัดการหลักสูตร 3) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และ 4) การสื่อสารเป้าหมาย

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบไปด้วย

ตัวแปรพยากรณ์ คือภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การกำหนดภารกิจ
2. การจัดการหลักสูตร
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
4. การสื่อสารเป้าหมาย

ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ แบ่งเป็น 4 ด้าน

1. นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
2. วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ
3. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ
4. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เป็นการกำหนดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นการกำหนดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขอรายชื่อโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร จากสำนักการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และมาดำเนินการสุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง 3

3.2 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 335 คน

3.3 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์และเดินทางด้วยตนเองไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับคืนโดยเดินทางไปรับด้วยตนเอง ผู้วิจัยติดตามยืนยันการตอบแบบสอบถามกลับคืนด้วยการโทรศัพท์สอบถาม กับทางโรงเรียนโดยตรง ซึ่งได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.74

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร สรุปผลโดยรวมและรายด้าน ได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร *โดยรวมอยู่ในระดับมาก* เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะ ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ด้านลักษณะการจัดกิจกรรมจิต สาธารณะ และด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

2. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่ม กรุงเทพมหานคร *โดยรวมอยู่ในระดับมาก* เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการ หลักสูตร และ*การกำหนดภารกิจ*

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ มี ความสัมพันธ์กับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาคือการ จัดการหลักสูตร การสื่อสารเป้าหมาย และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านร่วมกันส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 80.60 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ ส่งผล ต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาได้แก่ การสื่อสาร เป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร *โดยรวมอยู่ในระดับมาก* เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารกิจกรรมจิต สาธารณะ ด้านวัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ด้านลักษณะการจัดกิจกรรมจิต สาธารณะ และด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการบริหาร กิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของกระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะมี ส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างกระบวนการการบริหารซึ่งสอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 7- 55) หลักการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน 2) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจ ความถนัดความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ 3) เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 4) เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครูพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการกิจกรรม เมื่อวิเคราะห์หลักการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารและครูควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ มณี ครุไชยศรี (2550: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่าการลู่กลืนและกิจกรรมแนะแนวถูกบรรจุอยู่ในงานกิจการนักเรียน ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ได้กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรโดยกระบวนการจัดการกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรม 2) แนวทางในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ แผนการจัดการกิจกรรมควรมีลักษณะยืดหยุ่นได้ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการนำเสนอผลงานกิจกรรมของผู้เรียนในโอกาสต่างๆ เพิ่มขึ้นแสดงถึงความสำคัญของกระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะที่มีส่วนสำคัญสูงสุด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่สามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1.1 การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของกระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากกว่าการดำเนินงานในด้านอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากกระบวนการเป็นส่วนเริ่มต้นของส่วนอื่นๆ ในการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของประจบ ขวัญมัน (2556: 180) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า กระบวนการประกอบด้วยด้านการวางแผน ได้แก่สถานศึกษามีการวิเคราะห์จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ไว้อย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรสถานศึกษามีการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 70) ได้ให้แนวปฏิบัติในกระบวนการบริหารกิจกรรมและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้

จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของด้านนโยบาย การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า นโยบายการบริหาร กิจกรรมจิตสาธารณะยังมีความสำคัญอยู่ในระดับที่น้อยกว่าส่วนอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่ การกำหนดนโยบายควรเป็นส่วนสำคัญเริ่มต้นในการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมส่วนอื่นๆตามมา สอดคล้องกับงานวิจัยของประจบ ขวัญมั่น (2556: 178) ได้ ศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาชั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่าพบว่าปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยด้านนโยบายได้แก่สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรสถานศึกษา ควรนำนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางอย่างเป็นรูปธรรมสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนที่จัดโดยหน่วยงานอื่น ซึ่งแสดงให้เห็น ถึงส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ โดยสอดคล้องกับ บุญเรือง กันกรุด (2556: 177) วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพบว่าด้านนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับน้อย

2. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุง ธนใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการ หลักสูตร และ*การกำหนดภารกิจ*ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทสำคัญ ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญโดยตรงต่อการกำหนด เป้าหมาย การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของ ครูให้มีประสิทธิภาพ โดยธัญญลักษณ์ ผาภูมิ (2559: 24) เสนอว่า ภาระหน้าที่บทบาทของผู้บริหาร นอกจากการทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายแล้วยังต้องแสดง บทบาทของความเป็นผู้นำในหน้าที่นั้น ๆ ด้วยในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาต้อง เข้าใจในหลักการบริหารงานวิชาการ มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา พัฒนพร ศีลาวัณษ์ (2556 : 64–65) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการ กับประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหาร จัดการ ด้านความสามารถ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทาง วิชาการ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่สามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของ การส่งเสริมบรรยากาศ การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการส่งเสริมหรือสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดย การกระตุ้นให้ชุมชนสนับสนุนสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จในทางวิชาการ และสร้างแรงจูงใจและ ขวัญกำลังใจให้แก่ครูและนักเรียน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและครู และร่วมกับครู วิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนติดต่อบริการกับชุมชนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของกลิคแมน (Glickman, 2007 : 47) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (Positive School Climate) การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นภาระหน้าที่สำคัญ ของผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริม สภาพแวดล้อมในโรงเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะมี ผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น การสร้างบรรยากาศ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารและทีมงานในโรงเรียนเพื่อแยกแยะ าระหว่างปัจจัยที่สร้างสรรคบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา บรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้นั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องหากกลยุทธ์เพื่อใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยที่สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้และพิชิตปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ขัดขวางบรรยากาศใน การเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัย พัฒนพร ศีลาวงษ์ (2556 : 64-65) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการ กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้าน การบริหาร จัดการ ด้านความสามารถ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริม บรรยากาศทาง วิชาการ

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของ *การกำหนดภารกิจ* มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เป็นการแสดงให้เห็นถึงการวางแผนร่วมกันอย่างชัดเจน การนำไปปฏิบัติและ ชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติ โดยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยัง แสดงออกน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรดี ประทุมสุวรรณ (2555: 161) ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต1 ผลการศึกษาพบว่าภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของ *การกำหนดภารกิจ* มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ พบว่าอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ มี

ความสัมพันธ์กับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาคือการจัดการจัดการหลักสูตร การสื่อสารเป้าหมาย และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยในข้อ 1 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ เป็น 3 องค์ประกอบย่อยได้แก่ การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ การให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ และการสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ(อาณู ช้างกลาง. 2557 : 50) การกำหนดภารกิจจึงเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่มีความชัดเจนและเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียน โดยให้ทีมงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงาน จะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะไปสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียนฮอว์ลิ่งเจอร์ และเมอร์ฟี Hallinger; & Murphy. 1985:221)

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านร่วมกันส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 80.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดเนื่องจากการกำหนดภารกิจนั้นเปรียบเสมือนการวางแผนการเริ่มต้นการปฏิบัติภารกิจต่างๆ รองลงมาได้แก่ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนโดยการใช้ความสามารถของผู้บริหารเอง ทำให้กระบวนการดำเนินงานใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยี ทำให้เกิดความร่วมมือกันซึ่งสอดคล้องกับเกียรติชัย ศรีระชัย (2556 : 19) ซึ่งกล่าวถึง ภาวะผู้นำในยุคปัจจุบันควรมีพฤติกรรมว่า คือ การเห็นความสำคัญของสิ่งที่ดีควรจะเป็น สร้างวัฒนธรรม องค์การ สื่อสารวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญของสิ่งที่ดีควรจะเป็น สร้างวัฒนธรรมองค์การใช้โรงเรียน เป็นฐานและใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม มีทักษะภาวะผู้นำหลายแบบ อาศัยวิสัยทัศน์ของสถาบัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดภารกิจ ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดภารกิจเป็นส่วนที่สำคัญในการวางแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ สิริญาพร มุกดา (2558: 129) ได้สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนแสดงบทบาทการเป็นผู้นำการบริหารจัดการในโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำหนดภารกิจ กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การทำงานของโรงเรียน และตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ กำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ

หน่วยงาน กล้าตัดสินใจสั่งการในทุกด้าน จัดทำเป้าหมายแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ชัดเจน สอดคล้องกับ**อภิเดช พลเยี่ยม (2556: 106)** ได้สรุปว่า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ โรงเรียนมีนโยบายการนำผลการประเมินผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานมาเป็นแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ ภารกิจ และยุทธศาสตร์ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารอาจมีการให้ความสำคัญในส่วนของการบริหารจัดการส่วนอื่นที่มองเห็นเป็นรูปธรรมเด่นชัดมากกว่า จึงอาจมองข้ามความสำคัญในส่วนของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ไป แม้จะมีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาก็ตาม ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ลัดดาวรรณ นัตดาเทพ (2557: 81) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารทั้ง 11 ด้าน คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตรด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้มีความสำคัญน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด คือสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ควรให้กำหนดขอบข่ายของงานและวางแผนการทำงานร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนที่ประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้จัดหาของขวัญและรางวัลแก่ครูและผู้เรียนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนด้วยการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ เพื่อได้ข้อค้นพบและเปรียบเทียบความแตกต่าง และนำมาพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.2 ควรทำวิจัยรูปแบบอื่น เช่น วิจัยเชิงคุณภาพ การหาค่าประกอบอื่นที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึกในการนำไปเป็นส่วนประกอบในการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะต่อไป

2.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในแต่ละด้านว่าส่งผลต่อการดำเนินงานในชั้นตอนต่อไปหรือไม่ เช่น การกำหนดภารกิจที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการ. (2542). **กระบวนการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์
กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์ จำกัด.
- เกียรติชัย ศรีระชัย. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). **แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย :
กรณีศึกษา กลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิท พงษ์ภักดี. (2553). **การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการให้
คำปรึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- โกศิษฐ์ เปลรินทร์. (2552). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้น พื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- จริยาภรณ์ พรหมมี. (2559). **ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต
3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
บูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). **ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 โรงเรียน
สาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่าย
เอกสาร.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2553). **แนวทางการบริหารและจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : สกสค
ลาดพร้าว.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง, จิตราภรณ์ ใจศิลป์ และสุภาภรณ์ กิตติรัชดานันท์. (2551). **รายงานการวิจัย
เรื่อง ผลกระทบของนโยบายรัฐบาลต่อการปลูกฝังจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อ**

- สังคมของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชฎากาญจน์ เจริญชนม์. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วีพรีน (1991) จำกัด.
- ชลธิดา ศรภักดี. (2558). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำพูน: การศึกษามูลฐานของพุทธธรรม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ณัฐชนก ชัยศรี. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร เล็งเอียด. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กษ.ด. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญญลักษณ์ ผาภูมิ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นันทรัตน์ ปรีวีธีธรรม. (2553). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่ได้รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา เปลื้องนุช. (2554). การบริหารหลักสูตร. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภาดาว เกตุสุวรรณ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ถ่ายเอกสาร.

- นวลจันทร์ พะทำโล. (2558). **จิตสาธารณะของเด็กประถมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญภาค ทับทิมไทย. (2557). **การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการพัฒนาวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตราชเทวี**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง กันกรด. (2556). **รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริน.
- ประจบ ขวัญมัน. (2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตชายแดนไทย-พม่า**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรดี ประทุมสุวรรณ. (2555). **การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 1**. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิววัชร สุทธิวนิช. (2559). **การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประทีป จินนี. (2557). **การพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ ศน.ด. (พุทธศาสนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูลย์ นนทะคำจันทร์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ร้อยเอ็ด: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2549). **คุณธรรมนำการพัฒนายุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). **หลักสูตรการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ปริญญา เทวณภูมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พัฒนพร ศีลาวงษ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ถ่ายเอกสาร.
- พรชัย ธนปารมีกุล. (2555). ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาชำนาญ กตธมโม (บุญแพ). (2555). การศึกษาจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (พระพุทธศาสนา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาพิทยา จันทร์วงษ์. (2557). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพเราะ พัดตาสิงห์. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- มณี ครไชยศรี. (2550). การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมงฟอร์ต วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งนภา บุตรราวศ์. (2552, ตุลาคม-ธันวาคม). หลักสูตรอิงมาตรฐานการพัฒนาสู่คุณภาพ. ในวารสารวิชาการ, 13(1): 60.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ฤทธิรงค์ เศษวงศ์. (2556). อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวรรณ นัดดาเทพ. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. นิพนธ์ กศ. ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, ประทีป จินนี่, ทศนา ทองภักดี และพรรณิ บุญประกอบ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตและพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรินทร์ บุญยั้ง. (2553). การสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการและเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของประเทศเกาหลีใต้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- วันเพ็ญ นันทะศรี. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปร.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทาทศนะร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีรวิฑู มาชะศิริานนท์. (2550). การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2554). เอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินหลักสูตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิร์รานี วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการ และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิริญาพร มุกดา. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). การวิจัยด้านการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). แผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2563). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- (2557). รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2557. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- (2556). แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2556-2560). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2553). **การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรีเรียนดี15 ปี อย่างมีคุณภาพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ 2553**. กรุงเทพมหานคร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อติมาน แสงคำ. (2555). **การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาชุมชน)**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิเดช พลเยี่ยม. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. ขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร ภูกองไชย. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัศนีย์ สุกใจ. (2560, มกราคม-มิถุนายน). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน วิจัยพุทธศาสตร์. 3(1): 23-37.**
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา, เรชา ชูสุวรรณ. (2556). **การศึกษาการจัดการหลักสูตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. บัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.**
- อานู ช้างกลาง. (2557). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดี ศรีตำบล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Alig-Mielcarek, Jana M.; & W. K.Hoy. (2005). A Theoretical and Empirical Analysis of The Nature, Meaning, and Influence of Instructional Leadership. The Ohio State University. Retrieved July 3, 2017, from <http://72.14.235.104/search?q=cache:P2iwpAZ4GAwJ:www.coe.ohio-state.edu>.
- Bass, B.M. (1997). **New Paradigm of Leadership** : An Inquiry into Transformational Leadership. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum.
- Carter, C. J.; & Klotz, J. (1990). **What principals must know before assuming the role of instructional leader**. NASSP Bulletin, 74(525), 36-41.
- Chell, Jan. (2001). **Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership** : A Summary of Master's Project
- Daft, R.L. (2003). **Management**. 6 th ed. New York : Thomson.
- Deming, W.E. 1986. **Out of the Crisis**. Cambridge, Mass : Massachusetts Institute of Technology.
- Alig-Mielcarek, Jana M.; & W. K.Hoy. (2005). A Theoretical and Empirical Analysis of The Nature, Meaning, and Influence of Instructional Leadership. The Ohio State University. Retrieved on June 3, 2017, from <http://72.14.235.104/search?q=cache:P2iwpAZ4GAwJ:www.coe.ohio-state.edu>.
- David C.; & Thomas, D.A. (1989). **Leadership in Organization**. (2 nd ed). Englewood cliffs, NJ : P Hall.
- David E.A. Crowther. (1996). Corporate performance operates in three dimensions, **Managerial Auditing Journal**, Vol. 11 Issue: 8, pp.4-13,
- Fiedler, F.E. (1967). **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York : McGraw – Hill.
- Gardner, Howard. (2007). **5 Minds for the Future**. Massachusetts : Harvard Business School.
- Girvin, N. (2001). **Reinterpreting the Caribbean**. In B. Meeks & F. Lindahl (Eds.), *New Caribbean thought: A reader*. Jamaica: University of the West Indies Press.
- Glickman, Carl D. (1990). **Supervision of Instruction**. New York : Allyn and Bacon.
- Glickman, C.D. Gordon, S.P.; & Ross-Gordon, J.M. (2007). **Supervision and Supervision and Curriculum Development**. 135 - 148. *Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 7th Ed. Boston : Allyn & Bacon.
- Hallinger, P. (2001). **A review of two decades of research on the principalship using the Principal Instructional Management Rating Scale**. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association. Seattle, WA.
- Hallinger, P.; & Murphy, J. (1985). **Assessing the instructional management behavior of**

- principals.** *Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.
- Heck, Ronald H.; & others. (1990, May). **Instructional Leadership and School Achievement :Validation of a Causal Model**, *Educational Administration Quarterly*. 27(2): 94-125
- Heck, R. H., et al. (1990). **Instructional Leadership School Achievement** : Validation of a Causal Model. *Educational Administration Quarterly* 56: 94-125.
- Hill, W. L. Charles; Jones, R. Gareth; & Schilling, A. Melissa. (2014). *Strategic Management Theory*. 11st ed. CT: South-Western College.
- Hoover, I. J. (1998) Leadership in the 21 Century. *Principal Managing*. September: 1-3.
- Huber, D. L. (2006). **Leadership and Nursing Care Management (3 rd ed.)**. Philadelphia: Saunders Elsevier.
- Kaiser, S.M. (2000). **Mapping the Learning Organization : Exploring a Model of Learning Organization**. Ph.D. Dissertation. LA : Louisiana State University.
- Knezevich, S. J. (1984). **Administration of Public Education**. New York: Harper and Row. C. Educational administration : concepts and practices. 3rd ed. Belmont, Calif.: Wadsworth/Thomson Learning.
- Krejcie, V. Robert; & Morgan, W. Daryle. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Journal of Education and Psychological Measurement**. 30: 607-610. Retrieved November 5, 2017, from URL: https://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf
- Krug, R. E. (1992). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.
- (1993). **Leadership craft and the crafting of school leaders**. *Phi Delta Kappan*, 75(3), 240-244.
- Lucas, J. R. (1998). **Balance of Power**. NY: AMACOM.
- Likert, R. 1932. **A technique for the measurement of attitudes**. *Archives of Psychology* 2 (140): 1-55.
- Mbatha, M. V. (2004). **The principal's instructional leadership role as a factor influencing academic performance: a case study**. University of South Africa. Retrieved on September 15, 2007, from <http://etd.unisa.ac.za/ETD-db/ETD-desc/describe?urn=etd05272005-152252>
- McEwan, E. K. (2003). **7 steps to effective instructional leadership**. California: Corwin Press.
- Murphy, B. A. (1990). *Principle leadership for adult growth and development*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

- Morgan, C.L. (2000). **A study of the role of the superintendent as instructional leader**. Ed.D. Dissertation Faculty of the Graduate School : University of Missouri Columbia.
- O'Donnel, R. J.; & White, G. P. (2005). **Within the accountability era**: Principals' instructional leadership behaviors and student achievement. National Association of Secondary School Principals. NASSP Bulletin December 2005: 89 (645). Pp. 56-71.
- Oliva, P.F. (1992). **Developing the Curriculum. United State**: Darriv Dudas Publication Services Inc.
- Resnick, D. P.; & Resnick, L. B. (2002). **The Nature of Literacy**: An Historical Exploration. Harvard Educational Review.
- Robbins, H., Finley, M. (1998). **Why change doesn't work. 2th ed**. London: Orient Business.
- Seyfarth, J. T. (1999). **The principal: new leadership for new challenges**. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Throne, S. 1997. **Leadership and empowerment**. Journal of nursing education 36 (9) : 437-441.
- Van Deventer, I.; & Kruger, A. G. (2003). **An educator's guide to school management skills**. Pretoria: Van Schaik.
- Weber, M. (1989). **The theory of social and economic organization**. New York: Oxford University Press.
- Wildy, H.; & Dimmock, C. (1993). **Instructional Leadership in Primary and Secondary School**, Journal of Educational Administration. 31(21) : 43-61.
- Winter, J. S.; & Sweeney, J. (1994). **Improving school climate**. NASSP Bulletin, 78(564), 65-69.
- Yukl, A. G. (2006). **Leadership in Organization**. UK : Prentice - Hall International.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
และการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
และการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ว่าที่ร้อยตรีสุรต ยิ่งสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
4. นายปราโมทย์ อินทรสุชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนายเหรียญ
แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
5. นางอัญชลี สาริกานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดีดวด
แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

(Item-Objective Congruence Index)

การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

เกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

จากแบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เดิมมีรายละเอียดข้อความดังนี้

1. นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อความ
2. วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อความ
3. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อความ
4. กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 4 ข้อความ

ตาราง 16 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
การวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการบริหารกิจกรรมจิต
สาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ								
1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ								
6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ								
11	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
13	0	1	0	1	1	3	0.6	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ								
16	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
18	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
19	-1	1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้

สรุปผลการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย

1. นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อ ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยาม
ศัพท์ จำนวน 5 ข้อ

2. วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อ ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 5 ข้อ

3. ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 5 ข้อ ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 5 ข้อ

4. กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 4 ข้อ ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 4 ข้อ

จากแบบสอบถามความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้เต็มมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดภารกิจ จำนวน 4 ข้อความ
2. การจัดการหลักสูตร จำนวน 6 ข้อความ
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อความ
4. การสื่อสารเป้าหมาย จำนวน 4 ข้อความ

ตาราง 17 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
การกำหนดภารกิจ								
1	1	1	1	1	-1	3	0.6	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
4	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
การจัดการหลักสูตร								
5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
6	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
8	-1	1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
9	0	1	1	1	0	3	0.6	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้								
11	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
15	0	1	1	1	0	3	0.6	ใช้ได้
16	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
การสื่อสารเป้าหมาย								
17	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
18	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
19	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

สรุปผลการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย

1. การกำหนดภารกิจ จำนวน 4 ข้อ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 4 ข้อ
2. การจัดการหลักสูตร จำนวน 6 ข้อ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 5 ข้อ
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 5 ข้อ
4. การสื่อสารเป้าหมาย จำนวน 4 ข้อ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 4 ข้อ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้
2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน
ตอนที่ 2 การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ตอนที่ 3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงวิชาการและการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

จิราวดี ศุภวิริยากรณ์

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บหน้าข้อความหรือระบุข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่าน

1. ระดับการศึกษา

- () ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

2. ตำแหน่ง

- () ครู () ครู คศ.2
() ครู คศ.3 () สูงกว่าครู คศ.3
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

- () น้อยกว่า 5 ปี () 5-10 ปี
() 11-15 ปี () มากกว่า 15 ปี

4. ขนาดของโรงเรียน

- () เล็ก (จำนวนนักเรียน 1-120 คน)
() กลาง (จำนวนนักเรียน 121-600 คน)
() ใหญ่ (จำนวนนักเรียนมากกว่า 600 คน)

ตอนที่ 2 การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามสภาพความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ตามระดับการดำเนินงาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงานมากที่สุด
 4 หมายถึง การดำเนินงานมาก
 3 หมายถึง การดำเนินงานปานกลาง
 2 หมายถึง การดำเนินงานน้อย
 1 หมายถึง การดำเนินงานน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ						
1.	ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
2.	ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน					
3.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษา					
4.	ผู้บริหารกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะภายในสถานศึกษา					
5.	ผู้บริหารกำหนดแผนงานด้านการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา					
วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ						
6.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง					
7.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะโดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง					
8.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน					

ข้อ ที่	การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ	ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ (ต่อ)						
9.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมของผู้เรียน					
10.	ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ					
ลักษณะการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ						
11.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
12.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ภายในชุมชน อาทิ เรื่อง ประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน					
13.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมเพื่อการรับใช้สังคม					
14.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ					
15.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่ทำให้กำลังใจผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม					
กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ						
16.	ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา					
17.	ผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา					
18.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา					
19.	ผู้บริหารกำกับติดตามและร่วมประเมินกิจกรรมจิตสาธารณะตามวงจรการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา					

ตอนที่ 3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามสภาพความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ตามระดับการแสดงออก โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	การแสดงออกมากที่สุด
4	หมายถึง	การแสดงออกมาก
3	หมายถึง	การแสดงออกปานกลาง
2	หมายถึง	การแสดงออกน้อย
1	หมายถึง	การแสดงออกน้อยที่สุด

ข้อ ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ระดับการแสดงผลการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การกำหนดภารกิจ						
1.	ผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
2.	ผู้บริหารกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายงานด้านวิชาการของสถานศึกษา					
3.	ผู้บริหารกำหนดขอบข่ายของงานและวางแผนการทำงานร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา					
4.	ผู้บริหารใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อประสิทธิภาพการทำงาน					
5.	ผู้บริหารสื่อสารถึงผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ					
6.	ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนชัดเจนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน					
การจัดการหลักสูตร						
7.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมวางแผนและออกแบบหลักสูตรของสถานศึกษา					
8.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตรของสถานศึกษา					
9.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป					

ข้อ ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ระดับการแสดงผลการประเมิน				
		5	4	3	2	1
การจัดการหลักสูตร (ต่อ)						
10.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลาง					
11.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร					
12.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร					
13.	ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร					
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้						
14.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดความปลอดภัยกับผู้เรียน					
15.	ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของตนเอง					
16.	ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในสถานศึกษา					
17.	ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เรียนภายในสถานศึกษา					
18.	ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดหาของขวัญและรางวัลแก่ครูและผู้เรียนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร					
19.	ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีร่วมกันกับครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน					
การสื่อสารเป้าหมาย						
20.	ผู้บริหารได้ชี้แจงเป้าหมายด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับครู ผู้เรียน และผู้ปกครองได้รับทราบ					
21.	ผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ					
22.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการทำกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตได้					
23.	ผู้บริหารใช้วิธีการสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนด้วยการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ					

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 0๙๕๐

วันที่ 13 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา

เนื่องด้วย นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครนครกลุ่มกรุงธนใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และ อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป โดยสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทรศัพท์ 095 556 8729

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/0๗๓0

วันที่ 13 มีนาคม 2561

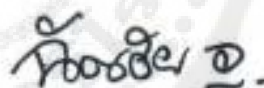
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์

เนื่องด้วย นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และ อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป โดยสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทรศัพท์ 095 556 8729

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ 07.80

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

13 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนายเหรียญ

เนื่องด้วย นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และอาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ คุณปราโมทย์ อินทรสุชาติ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับ คุณปราโมทย์ อินทรสุชาติ แล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 556 8729

ที่ ศธ 6918/ 0430

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

13 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคีรีวงศ์

เนื่องด้วย นางจีราตี ศุภวิริยากรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษากภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครทวนศวกส์มกรงธนได้" โดยมี อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และอาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ คุณอัญชลี สาริกานนท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับ คุณอัญชลี สาริกานนท์ แล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 556 8729

ที่ ศบ 6918/ ๒๕๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

19 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

เนื่องด้วย นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และ อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนใต้” กับครูในโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอใช้สถานที่ของท่าน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2561 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ให้ นางจีราวดี ศุภวิริยากรณ์ เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 556 8729

ภาคผนวก จ
รายชื่อโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เก็บข้อมูลการวิจัย

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เก็บข้อมูลการวิจัย

ตาราง 18 รายชื่อโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เก็บข้อมูลการวิจัย สังกัด
สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่ม กรุงเทพมหานครใต้

ที่	โรงเรียน	แขวง	เขต
1.	บางไผ่ (บ้านนายพันแก้วขาว)	บางไผ่	บางแค
2.	บางแค (เนื่องสังวาลย์อนุสรณ์)	หลักสอง	บางแค
3.	วัดบุญประดิษฐ์	บางไผ่	บางแค
4.	วัดราษฎร์บำรุง (งามศิริวิทยาคาร)	หลักสอง	บางแค
5.	คงโคร์ตอุทิศ	บางบอน	บางบอน
6.	บ้านนายสี	บางบอน	บางบอน
7.	บ้านนายเหรียญ	บางบอน	บางบอน
8.	พระยามนธาตุราชศรีพิจิตร	บางบอน	บางบอน
9.	แก้วข้าทັບอุปถัมภ์	ท่าข้าม	บางขุนเทียน
10.	คลองพิทยาลงกรณ์	ท่าข้าม	บางขุนเทียน
11.	บางขุนเทียนศึกษา	แสมดำ	บางขุนเทียน
12.	วัดสะแกงาม	แสมดำ	บางขุนเทียน
13.	บางจาก(โกมลประเสริฐอุทิศ)	บางจาก	ภาษีเจริญ
14.	วัดนิมมานรดี	บางหว้า	ภาษีเจริญ
15.	คลองรางจาก	ทุ่งครุ	ทุ่งครุ
16.	ชูลีทองประดิษฐ์อนุสรณ์	บางมด	ทุ่งครุ
17.	ราษฎร์บูรณะ	ทุ่งครุ	ทุ่งครุ
18.	วัดแจ้งร้อน	ราษฎร์บูรณะ	ราษฎร์บูรณะ
19.	วัดประเสริฐสุทธาวาส	บางปะกอก	ราษฎร์บูรณะ
20.	ประชาบำรุง	หนองแขม	หนองแขม
21.	วัดอุดมรังสี	หนองค้างพลู	หนองแขม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจีราวดี ศุภวีรียากรณ์
วันเดือนปีเกิด	7 สิงหาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	78/87 หมู่ 6 แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูปฏิบัติการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง 205 แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนบ้านโบสถ์โพธิ์
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนบ้านหนองบัวกระจาย
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนเมืองคง
พ.ศ. 2553	ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2561	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ